

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ชุดฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิด และหลักการ จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 2
2. ความคิดสร้างสรรค์
  - 2.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์
  - 2.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์
  - 2.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
  - 2.4 คุณค่าของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
  - 2.5 ทฤษฎี และ หลักการที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
3. การเขียนเชิงสร้างสรรค์
  - 3.1 การเขียน
    - 3.1.1 ความหมายของการเขียน
    - 3.1.2 ความสำคัญของการเขียน
    - 3.1.3 หลักการเบื้องต้นของการเขียน
    - 3.1.4 ความเจริญของการเขียน
    - 3.1.5 ปัญหาและข้อบกพร่องในการเขียนของเด็กประถมศึกษา
  - 3.2 การเขียนสร้างสรรค์
    - 3.2.1 ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์
    - 3.2.2 องค์ประกอบของการเขียนเชิงสร้างสรรค์
    - 3.2.3 ลักษณะการเขียนเชิงสร้างสรรค์
    - 3.2.4 ความมุ่งหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์
    - 3.2.5 ประโยชน์ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์
    - 3.2.6 กิจกรรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์
    - 3.2.7 การประเมินผล การเขียนเชิงสร้างสรรค์
  - 3.3 ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์

4. ชุดฝึกหรือแบบฝึก
  - 4.1 ความหมายของชุดฝึกหรือแบบฝึก
  - 4.2 ความสำคัญของชุดฝึกหรือแบบฝึก
  - 4.3 ประโยชน์ของชุดฝึกหรือแบบฝึก
  - 4.4 หลักทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดฝึกหรือแบบฝึก
  - 4.5 หลักการสร้างชุดฝึกหรือแบบฝึก
  - 4.6 ลักษณะของชุดฝึกหรือแบบฝึกที่ดี
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพผู้เรียนเมื่อเรียนจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพมี 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาใช้เป็นหลักในการสร้างพื้นฐานความคิด การเรียนรู้ และการแก้ปัญหา ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สร้างเสริมความเป็นมนุษย์ ได้แก่ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

1. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

กรมวิชาการ (2545, หน้า 15) ได้เขียนอธิบายไว้ว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นหลักสูตรมาตรฐาน (standard-based curriculum) และมีลักษณะเป็นหลักสูตรสมรรถฐาน (competency-based curriculum) กล่าวคือ หลักสูตรจะมีสาระการเรียนรู้ (strand) เป็นกลุ่มเนื้อหาและทักษะที่จะต้องสอน แต่ละสาระการเรียนรู้จะมีมาตรฐานการเรียนรู้ (standard) เป็นตัวกำหนดคุณภาพของการจัดการศึกษา แต่ละมาตรฐานการเรียนรู้จะมีมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น (benchmark) เป็นสมรรถฐานที่ผู้เรียนเรียนจบการศึกษา แต่ละช่วงชั้นจะต้องมีความรู้ความสามารถในการเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น มาตรฐานการเรียนรู้จึงเป็นข้อกำหนดคุณลักษณะและความสามารถของผู้เรียน ที่ครูจะจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและความสามารถดังกล่าว ส่วนมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นกำหนดสาระการเรียนรู้ที่เป็นมาตรฐานเนื้อหา (content standard) ซึ่งส่วนมากจะเขียนเป็นความคิดรวบยอด กำหนดเนื้อหาการสอนและมาตรฐานการปฏิบัติ (performance standard) กำหนดคุณสมบัติที่เป็นความสามารถการปฏิบัติงานและคุณธรรม จริยธรรม มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น จะกำหนดความรู้ หลักการให้เกิดความคิดระดับสูง มีทักษะและกระบวนการและมีคุณธรรม จริยธรรม

และคำนิยาม ซึ่งควรจะนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เชื่อมโยงประสบการณ์เรียนรู้ในห้องเรียนไปสู่ชีวิตจริง และสู่สังคมภายนอก และเป็นแนวทางการประเมินผล เพื่อพิจารณาความสำเร็จของผู้เรียน

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้สาระภาษาไทย แบ่งออกเป็น 5 สาระและ 6 มาตรฐาน

สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหา และสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษา ค้นคว้า อย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษา และ หลักภาษาไทยการเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐาน ท 4.2 สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5 : วรรณคดี และ วรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรม อย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตรจริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544, หน้า 12)

2. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4-6)

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4-6) สาระที่ 2 การเขียน

2.1 สามารถเขียนเรียงความ ย่อความ ชี้แจงการปฏิบัติงาน การรายงาน เขียนจดหมายสื่อสารได้เหมาะกับโอกาสและจุดประสงค์ เขียนเรื่องราวจากจินตนาการหรือเรื่องราวที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง รวมทั้งใช้กระบวนการเขียนพัฒนางานเขียน

2.2 มีมารยาทการเขียนและนิสัยรักการเขียน และการศึกษา ค้นคว้า โดยใช้ทักษะการเขียน จัดบันทึกข้อมูลความรู้ ประสบการณ์ เหตุการณ์และการสังเกตอย่างเป็นระบบ นำวิธีการของแผนภาพความคิดมาพัฒนางานเขียนและการรายงาน และเขียนสื่อสารได้ตามจุดประสงค์อย่างมีมารยาททางสังคม

จะเห็นได้ว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้ให้ความสำคัญ สาระภาษาไทยให้เป็นสาระการเรียนรู้ที่สร้างพื้นฐานผู้เรียนมีความสามารถ นำความรู้ในการใช้

ภาษาไทยไปศึกษาหาความรู้ในสาระการเรียนรู้อื่น เพื่อให้ผู้เรียนรับสารจากการอ่านและการฟัง แล้วนำสารที่ได้รับไปสู่กระบวนการคิดวิเคราะห์โดยยึดหลักความถูกต้องตามเกณฑ์การใช้ภาษา จากนั้นก็จะสื่อสารความคิดออกมาในรูปแบบของการพูด และการเขียนต่อไป

3. ผลการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4-6)

ผลการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4-6) สาระที่ 2 การเขียน

1. เขียนคำที่มีตัวสะกด การวางสระและวรรณยุกต์ให้ถูกต้องตามหลักการเขียนคำไทย
2. เขียนคำยกรตามที่กำหนด
3. คัดลายมือด้วยบรรจงครึ่งบรรทัด และตัวหวัดเกมบรรจงครึ่งบรรทัด
4. เลือกใช้คำ กลุ่มคำแต่งประโยค และเรียบเรียงเป็นเรื่องราวได้ตรงความหมายและความต้องการ
5. แต่งคำคล้องจองและคำประพันธ์ง่าย ๆ
6. เขียนเรียงความเป็นเรื่องราวจากจินตนาการ ประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง และเขียนถูกต้องตามแบบการเขียนเรียงความ
7. เขียนบรรยาย อธิบาย และการชี้แจงการปฏิบัติงาน
8. เขียนย่อความ และสรุปเรื่อง
9. เขียนจดหมายถึงครู ญาติผู้ใหญ่ และเพื่อนโดยใช้สำนวนภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับโอกาสและบุคคล
10. จัดบันทึกข้อความ ความรู้ และรายงาน
11. เขียนรายงานข้อมูล สารสนเทศ และรายงานการศึกษา ค้นคว้า
12. ใช้กระบวนการเขียนพัฒนางานเขียนอย่างเป็นระบบ วางเค้าโครงเรื่อง เนื้อหา การยกยกร่าง การจัดลำดับเหตุการณ์
13. มีมารยาทการเขียน เขียนลายมือสวยงาม อ่านง่ายเป็นระเบียบถูกต้อง ใช้ภาษาสุภาพ และอ้างอิงแหล่งที่มา
14. ปลูกฝังนิสัยรักการเขียน ศึกษาหาความรู้ ประสบการณ์ และการใช้การสังเกตอย่างเป็นระบบ
15. จับประเด็นสำคัญจากการดู การฟัง และการพูด เข้าใจรายละเอียด แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น

4. แนวการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

แนวการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กรมวิชาการ (2544, หน้า 48 - 50) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยว่า ได้จัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยกำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด

4.1 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นแนวคิดที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้และสื่อสารการเรียนรู้ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ในมาตรา 22 อย่างชัดเจนว่า ให้จัดการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้มีนักการศึกษากล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ ให้ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542, หน้า 55-61) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ สรุปได้ 3 ประการ คือ

1. ผู้สอนต้องมีความเชื่อว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ เรียนรู้ได้
2. ผู้สอนต้องเชื่อว่าความรู้เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่หยุดนิ่ง
3. การเรียนการสอนต้องเป็นระบบการเรียนรู้ ไม่ใช่เนื้อหา

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543, หน้า 20) กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุดว่า หมายถึงการกำหนดจุดมุ่งหมาย สาระ กิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการสอน และการวัดประเมินผลที่มุ่งพัฒนา คนให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน

จิรพันธ์ บุญเรือน (2547, หน้า 30) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติตามความสารถและความสนใจของตนเอง

ทิตินา แคมมณี (2547, หน้า 120) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนจะได้รับ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวและได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ อันจะนำผู้เรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในเบื้องต้นพอสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือการจัดบทเรียนในเรื่องที่ใกล้ตัวที่มีความหมายซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ผู้เรียนต้องปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และยังได้มีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน กับครูและสิ่งแวดล้อม โดยการได้ร่วมทำงานกันเป็นกลุ่ม รับประทานอาหารหน้าของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และนำความรู้ที่ได้มาคิดวิเคราะห์สรุปเป็นความรู้ใหม่ได้ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

4.2 การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทิศนา ขัมมณี (2547, หน้า 120-121) กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า เป็นการจัดที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวรอบด้านดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางกาย (active participation : physical) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย ทำกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ร่างกายและประสาทการรับรู้ตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับรู้และเรียนรู้ได้ดี

2. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางสติปัญญา (active participation : intellectual) คือการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางสติปัญญา หรือได้คิด ได้กระทำโดยใช้ความคิด เป็นการใช้สติปัญญาของตนสร้างความหมาย ความเข้าใจ ในสิ่งที่รู้

3. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางอารมณ์ (active participation : emotional) คือการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางอารมณ์ หรือความรู้สึก เกิดความรู้สึกต่างๆ อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีในเรื่องที่เรียนรู้ อารมณ์และความรู้สึกของบุคคลจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อตนเองและต่อการปฏิบัติมากขึ้น

4. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางสังคม (active participation : social) คือการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางสังคมหรือปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เนื่องจากการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน จะช่วยขยายขอบเขตของการเรียนรู้ของบุคคลให้กว้างขวางขึ้น และการเรียนรู้จะเป็นกระบวนการที่สนุก มีชีวิตชีวามากขึ้นหากผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

สรุปได้ว่าหลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทั้ง 4 ด้าน คือได้เคลื่อนไหวทางการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้ใช้ความคิด ได้ปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น และเกิดอารมณ์ความรู้สึกอันจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตน การมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงได้เป็นอย่างดี

4.3 คุณลักษณะและบทบาทของผู้สอน

คุณลักษณะและบทบาทของผู้สอน กรมวิชาการ (2544, หน้า 51-53) ได้กล่าวถึงไว้ดังนี้

4.3.1 คุณลักษณะของผู้สอน

1. มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดหลักสูตร โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาภาษาไทยได้เป็นอย่างดี
3. ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้ดี เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
5. เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันสมัยทันเหตุการณ์อยู่เสมอ
6. มีความสามารถในการวัดประเมินผลการเรียนภาษาไทยหลายรูปแบบตามหลักการวัดและประเมินผล
7. มีความรู้ ความเข้าใจในด้านจิตวิทยา เข้าใจในลักษณะธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี
8. มีคุณลักษณะของครูที่ดีที่ผู้เรียนพึงประสงค์ ได้แก่ ใจดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีอารมณ์ขัน พุดจาไพเราะ มีเมตตา ชยัน อดทน เอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง มีเวลาให้ผู้เรียนได้เข้าพบและปรึกษาหารือ มีความเป็นมิตร มีความยุติธรรม ใจกว้างยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียน และไวต่อความคิด ความรู้สึกของผู้เรียน และมีคุณธรรม
9. เป็นแบบอย่างที่ดีด้านความประพฤติ และมีบุคลิกภาพที่สง่างาม

4.3.2 บทบาทของผู้สอน

1. ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยร่วมกับคณะครูในหมวดวิชา โดยทำหน้าที่ 4 ประการคือ พัฒนาหลักสูตร ใช้หลักสูตร วิจัยและประเมินหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตร
2. จัดบรรยากาศและกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุขได้แก่
  - 1) ยอมรับในศักยภาพของผู้เรียนว่าสามารถเรียนรู้ได้เท่าเทียมกัน
  - 2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับนับถือ ภาควุฒิใจในความสามารถของตน และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้
  - 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาต่างๆ ตามความถนัด ความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของตนเอง
  - 4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถของตนเองและมีโอกาสได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ตลอดจนรู้จักวางแผนการเรียนรู้ได้เอง
  - 5) จัดบทเรียนที่มีความหมาย มีประโยชน์ เหมาะสมกับวุฒิภาวะและความสามารถที่จะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จได้

6) จัดกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลาย จูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพ ตามศักยภาพและมีความสุข

7) ใช้ภาษาที่ถูกต้องตามวัฒนธรรมการใช้ภาษาในการจัดกระบวนการ เรียนการสอน และปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนทุกโอกาส

8) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง เพื่อปรับปรุงและพัฒนา ความรู้ ความสามารถของตนเอง

สรุปได้ว่าลักษณะของครูผู้สอนต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของ หลักสูตร เนื้อหาสาระภาษาไทย และจิตวิทยาในการเรียนรู้ เป็นแบบอย่างในการใช้ภาษาไทยได้ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความสามารถในการวัดผลประเมินผล นอกจากนั้นยังต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันสมัยและมีคุณธรรม

5. กระบวนการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องศึกษาวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย รวมทั้งเอกสารประกอบหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในส่วนบทบาท ของผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้บอกความรู้แก่ผู้เรียนเป็นผู้สนับสนุน เสริมสร้าง ประสบการณ์เรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน ซึ่งกรมวิชาการ (2544, หน้า 17-19) กำหนดไว้ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. เลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนต้องเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้แบบทดลอง แบบโครงงาน แบบศูนย์การเรียนรู้ แบบสืบสวนสอบสวน แบบอภิปราย แบบสำรวจ แบบร่วมมือ เป็นต้น

2. คิดค้นเทคนิคกลวิธีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถคิดค้นรูปแบบการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ และนำมาใช้ให้เหมาะสมกับปัจจัยต่างๆ เช่น ความรู้ ความ สามารถด้านเนื้อหา ความสนใจและวัยของผู้เรียน ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละ ช่วงชั้น เวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชน

3. จัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ ผู้สอนสามารถ เลื่อนนำมาใช้หรือปรับใช้ โดยคำนึงถึงสภาพและลักษณะของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตาม กระบวนการเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังนี้

1) การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการจัดประสบการณ์ตรงให้ผู้เรียนได้ ปฏิบัติเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง ให้รู้วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ รู้จักวิธีการ วางแผน คิดวิเคราะห์ ประเมินผลการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง และฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม ลักษณะของโครงงานเป็นเรื่องของการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ตรวจสอบ สมมติฐานโดยอาศัย การศึกษา วิเคราะห์ ใช้ทักษะกระบวนการ

2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีการหรือพฤติกรรมที่จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ได้ผลงาน ความรู้สึก และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ร่วมงาน ลักษณะของการสอนแบบนี้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเองจนสามารถนำความรู้ ความเข้าใจจากการปฏิบัติงานไปใช้ในชีวิตประจำวันและอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข

3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิด มีวิธีหลากหลายวิธี วิธีหนึ่งคือ การใช้คำถาม การตั้งคำถาม โดยใช้หมวดความคิด 6 ไบ เป็นการตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์ กิจกรรมที่พัฒนาทักษะความคิดในการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องใช้คำพูดและวิธีการต่างๆ กระตุ้นให้นักเรียนคิดลงมือปฏิบัติ ประเมิน ปรับปรุงแก้ไข พัฒนางานของตน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เช่น กิจกรรมการอภิปราย การวิเคราะห์ การวิจารณ์ การค้นคว้า การทำโครงการ นอกจากนี้ผู้สอนยังต้องสอดแทรกคุณธรรมในกระบวนการคิดควบคู่ไปด้วย เช่น ความรับผิดชอบ ความอดทน ความเพียรพยายาม นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้ความคิดอย่างใช้วิจารณ์ญาณในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ การวางแผนดำเนินชีวิตในอนาคต เพื่อให้อยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข

4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองตลอดจนชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร โดยการจัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ด้วยการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ในโรงเรียนและในชุมชน เช่น การเล่าเรื่อง การอภิปราย การวิจารณ์ การโต้วาที การคัดลายมือ การเขียนเรียงความ การทำโครงการ การประกวดการอ่าน การศึกษาค้นคว้า การแข่งขันตอบคำถาม การอ่านทำนองเสนาะ

5) การพัฒนาการเรียนรู้หลักการใช้ภาษา จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของภาษาและวัฒนธรรมการใช้ภาษา เกิดความตระหนักว่าภาษามีความสำคัญและมีพลัง กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้หลักการใช้ภาษา จำเป็นต้องจัดควบคู่และสัมพันธ์กับกิจกรรมพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทุกกิจกรรม

6) การพัฒนาการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม เป็นการเรียนรู้เรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทยในยุคสมัยต่างๆ และเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในสุนทรียภาพของภาษาไทยเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต โดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน การจัดกิจกรรมจึงควรเน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะภาษาเพื่อการเรียนรู้เนื้อหาสาระ ด้วยการอ่านพิจารณา วิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินค่าวรรณกรรมและวรรณคดีอย่างมีเหตุผล มีการนำเสนอความเข้าใจ ความซาบซึ้ง ข้อคิดและประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การรายงาน การจัดแสดง

การสร้างสรรคัวรรณกรรมทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ทั้งนี้จะเกิดผลทำให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นแนวทางในการผลิตผลงานเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

7) การพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาทางภาษา ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิถีชีวิต และศิลปะการใช้ภาษาของคนในท้องถิ่น การจัดกิจกรรมจำเป็นต้องให้ผู้เรียนใช้ทักษะภาษาเพื่อการเรียนรู้ เช่น การสัมภาษณ์ การรายงาน การทำโครงการ การจัดการแสดง เป็นต้น โรงเรียนและชุมชนจะต้องร่วมกันจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาทางภาษา

ที่กล่าวมาในเบื้องต้นพอสรุปได้ว่าการสอนภาษาไทยผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจนเกิดทักษะ และเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ในการสอนครั้งนี้ผู้วิจัยเน้นจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะ การใช้ภาษาในด้านการเขียนเพื่อการสื่อสาร เขียนแสดงความคิดอย่างเสรีและเชิงสร้างสรรค์ เชิงวิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนแสดงความคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล

6. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2544, หน้า 19-24) ได้กล่าวถึงการวัดและประเมินผลว่าเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กันไป การบูรณาการ หรือการผสมผสานการวัด และการประเมินผลกับการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน จะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาหลายประการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนซึ่งเป็นศูนย์กลางของการพัฒนานั้น การวัดและการประเมินผลจะมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะการวัดและประเมินผลและการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยการประเมินผลจะมีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนรู้ ทางตรงก็คือจะให้ข้อมูลย้อนกลับที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ส่วนผลทางอ้อมคือจะเป็นสิ่งชี้้นำการเรียนการสอน ดังนั้นผู้จัดการศึกษาจึงสามารถนำผลทั้งสองลักษณะที่เกิดขึ้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อการจัดการศึกษาได้

6.1 การวัดและประเมินผลการเรียนภาษาไทย

กรมวิชาการ (2545, หน้า 172-173) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านภาษาเป็นงานที่ยาก ซึ่งต้องการความเข้าใจที่ถูกต้องแท้จริงเกี่ยวกับการพัฒนาทางภาษา ดังนั้นผู้ปฏิบัติหน้าที่วัดผลการเรียนรู้ด้านภาษา จำเป็นต้องเข้าใจหลักการของการเรียนรู้ภาษา เพื่อเป็นพื้นฐานการดำเนินงานดังนี้

1. ทักษะทางภาษา ฟัง พูด อ่าน และเขียน มีความสำคัญเท่าๆ กัน และทักษะเหล่านี้จะบูรณาการกัน ในการเรียนการสอนจะไม่แยกฝึกทักษะทีละอย่าง จะต้องฝึกทักษะไปพร้อมๆ กัน และทักษะทางภาษาทักษะหนึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาอื่นๆ ด้วย
2. ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาความสามารถทางภาษาพร้อมกับการพัฒนาการคิด เพราะภาษาเป็นสื่อของความคิด ผู้ที่มีทักษะและความสามารถในการใช้ภาษา มีประมวลคำมากจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดด้วย ขณะเดียวกันการเรียนภาษาจะเรียนร่วมกัน

กับผู้อื่น มีการติดต่อสื่อสาร ใช้ภาษาในการติดต่อกับเพื่อนกับครู จึงเป็นการฝึกทักษะทางสังคมด้วย เมื่อผู้เรียนได้ใช้ภาษาในสถานการณ์จริงทั้งในบริบททางวิชาการ ในห้องเรียนและในชุมชน จะทำให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษา และได้ฝึกทักษะทางสังคมในสถานการณ์จริง

3. ผู้เรียนต้องเรียนรู้การใช้ภาษาพูด และภาษาเขียนอย่างถูกต้องด้วยการฝึกการใช้ภาษา มิใช่การเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาแต่อย่างเดียว การเรียนภาษาจะต้องเรียนรู้ไวยากรณ์หรือหลักภาษา การสะกดคำ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในการฝึกฝนการเขียนและพัฒนาทักษะทางภาษาของตน

4. ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการพัฒนาทางภาษาเท่ากัน แต่การพัฒนาทางภาษาจะไม่เท่ากัน และวิธีการเรียนรู้จะต่างกัน

5. ภาษากับวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด หลักสูตรจะต้องให้ความสำคัญ ใช้ความเคารพและเห็นคุณค่าของเชื้อชาติ จัดกิจกรรมภูมิหลังทางภาษาและการใช้ภาษาถิ่นของผู้เรียน และช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาภาษาไทยของตน และพัฒนาความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับภาษาไทยและกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนภาษาไทยด้วยความสุข

6. ภาษาไทยเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จะต้องใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ การเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จะใช้ภาษาในการคิดวิเคราะห์ การอภิปราย การเขียนรายงาน การเขียนโครงการ การตอบคำถาม การตอบข้อทดสอบ ดังนั้นครูทุกคนไม่ว่าจะสอนวิชาใดก็ตามจะต้องใช้ภาษาที่เป็นแบบแผน เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน และต้องสอนการใช้ภาษาแก่ผู้เรียนด้วยเสมอ

กรมวิชาการ (2545, หน้า 173-176) ได้กล่าวถึงหลักการประเมินผลในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ การวางแผนการเก็บและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ ดังนี้

6.2 หลักการประเมินผลในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ

ประการแรก: การประเมินผลในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ จะต้องส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

การประเมินผลในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพจะต้องส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะเป้าหมายของการประเมินในชั้นเรียน คือ การได้ข้อมูลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน และข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการสอน แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่าการประเมินผลจะต้องอยู่ในกระบวนการดำเนินงาน มิใช่เหตุการณ์เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวแล้วสรุปผลการเรียนการสอน หรือประเมินผลตอนจบบทเรียน ผู้สอนจะต้องปฏิบัติการประเมินผลการเรียนรู้ตั้งแต่เริ่มต้นบทเรียน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐาน ประเมินผลระหว่างการเรียนการสอน โดยประเมินอย่างสม่ำเสมอตลอดการสอนแต่ละหน่วย เพื่อให้ได้ข้อมูลมาปรับปรุงการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผลการประเมินจะใช้ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนและระดับการเรียนรู้ของนักเรียน

ในกระบวนการประเมิน ผู้สอนต้องตั้งเกณฑ์ไว้ล่วงหน้าเพื่อรองรับทั้งการสอนและการประเมิน และต้องอธิบายเกณฑ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนทราบ แจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบ

อย่างสม่ำเสมอ เพื่อผู้เรียนจะได้พัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายตามเกณฑ์ หรือใช้เกณฑ์ในการประเมินตนเอง

ประการที่สอง: การประเมินผลจะต้องใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย การประเมินผลในชั้นเรียนที่ดีต้องได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ การวัดเพียงครั้งเดียว อย่างเดียว จะให้ข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากจะให้ข้อมูลของผู้เรียนในเวลานั้นเท่านั้น การใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งที่ได้มาด้วยวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดและสภาพที่เป็นจริง มีความสำคัญต่อการตัดสินใจโดยรวม เช่น การให้ระดับผลการเรียนหรือการเลื่อนระดับ ซึ่งในประเด็นนี้จะเห็นว่าสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 26 ที่กำหนดให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากผลการประเมินด้วยวิธีการต่างๆ และสอดคล้องกับหลักการในการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเช่นกัน

ประการที่สาม: การประเมินผลจะต้องมีความเที่ยงตรง เชื่อถือได้ และยุติธรรม ความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่น เป็นคุณสมบัติสำคัญของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ความเที่ยงตรงของเครื่องมือเป็นผลอันเนื่องมาจากการใช้เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ที่สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัด เช่น ผู้สอนต้องการวัดความสามารถในการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ของผู้เรียน ผู้สอนจะต้องติดตาม สังเกตการณ์ใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อการค้นคว้าข้อมูลในสภาพที่เป็นจริงของผู้เรียน มิใช่การให้ผู้เรียนสอบโดยการเขียนตอบเพื่อแสดงความรู้เกี่ยวกับการค้นคว้าข้อมูลจากห้องสมุด เพราะถือว่าเป็นวิธีการโดยอ้อมที่ไม่เที่ยงตรง และไม่สามารถสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนได้เพียงพอ

สำหรับคุณสมบัติด้านความเชื่อมั่น เชื่อถือได้ของข้อมูลนั้น หมายถึงความเชื่อถือได้และความคงเส้นคงวาของผลการประเมินที่ได้ หากการประเมินผู้เรียนคนเดียวกันด้วยเครื่องมือเดียวกัน แต่ให้ผลการประเมินที่แตกต่างกัน คำถามที่จะถูกถามก็คือ เครื่องมือมีความเชื่อถือได้เพียงใด การกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนจะช่วยให้ผลการประเมินมีความเชื่อถือได้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการประเมินโดยผู้ประเมินคนเดียวหรือหลายคน

ความยุติธรรม หมายถึง การให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสแสดงสิ่งที่เขารู้และสามารถทำได้ กรณีผู้สอนประเมินสิ่งที่ไม่เคยสอนหรือใช้วิธีการประเมินที่สอดคล้องกับการสอน เช่น ตามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ในขณะที่การจัดกิจกรรมการสอนเน้นการหาเหตุผลและการแก้ปัญหา ถือเป็น การประเมินที่ไม่ยุติธรรม ความรู้สึกส่วนตัวของผู้สอนเกี่ยวกับผู้เรียน มีอิทธิพลต่อการประเมินผู้เรียน และสามารถนำไปสู่ความเป็นธรรมต่อผู้เรียนได้ ซึ่งผู้สอนพึงระมัดระวัง

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในชีวิตจริง จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ตนศึกษากับสภาพที่เป็นจริง ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้กับการดำรงชีวิตประจำวันได้โดยง่าย

การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนด้วยวิธีการที่สอดคล้องสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนการสอนดังกล่าว จะทำให้สามารถประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ผลการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และยุติธรรม

สรุปได้ว่าการประเมินผลการเรียนภาษาไทยมีเป้าหมายสำคัญ เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่กำหนดไว้ โดยนำผลการประเมินไปปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียน นำไปปรับปรุงแก้ไขการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งนำผลไปใช้พิจารณาตัดสินความสำเร็จของผู้เรียน

6.3 การวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินผลการเรียน

หลังจากที่ผู้สอนกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว ผู้สอนจะต้องพิจารณา กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการเรียนรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าว ทั้งนี้โดยพิจารณาองค์ประกอบสำคัญ ต่อไปนี้

1. ผลการเรียนรู้ที่ต้องการจากกิจกรรมการเรียนการสอนคืออะไร

ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการเรียนรู้ได้มาจากมาตรฐานการเรียนรู้ระดับต่างๆ ซึ่งถูกกำหนดไว้โดยครอบคลุมความรู้ ทักษะ และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมต่างๆ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จะนำไปสู่การเลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ เช่น ผู้สอนกำหนดว่า ผลการเรียนรู้ที่ต้องการ คือความสามารถในการเขียนบทความเพื่อโน้มน้าว ชักชวนผู้สอนจะต้องเก็บรวบรวมตัวอย่างผลงานที่เคยมอบหมาย ให้ผู้เรียนได้จัดทำเกี่ยวกับเรื่องนี้ และประเมินโดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดผลการประเมิน จึงจะเที่ยงตรง เชื่อถือได้ แต่ถ้าผู้สอนใช้แบบทดสอบชนิดเลือกตอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล ถือว่าผู้สอนใช้วิธีการไม่เหมาะสม

2. ความมุ่งหมายของการประเมินคืออะไร และใครจะเป็นผู้นำผลการประเมินไปใช้

ความมุ่งหมายของการประเมิน และผู้จะนำผลการประเมินไปใช้ จะช่วยให้สามารถเลือกใช้วิธีการประเมินได้เหมาะสม รวมทั้งสามารถกำหนดแนวทางในการรายงานผลการประเมินได้

การประเมินเพื่อวินิจฉัย จุดเด่น-จุดด้อยในการเรียน กับการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน มีความมุ่งหมายต่างกัน การประเมินเพื่อวินิจฉัยต้องการข้อมูลเพื่อการปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นวิธีการประเมินจะมีลักษณะที่มุ่งเน้นในรายละเอียดทุกขั้นตอนแห่งการเรียนรู้ เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนของผู้เรียน เหมาะที่จะนำมาใช้ระหว่างกระบวนการเรียนการสอน ส่วนการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนจะเป็นการประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ทั้งหมด แนวทางการวัดจึงมีลักษณะที่นำมาเฉพาะเป้าหมายหลักสำคัญที่จะแสดงภาพรวมเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนตามความคาดหวังมาประเมิน เป็นต้น

6.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการเรียนของผู้เรียน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่น่ามาใช้ในการประเมินโดยทั่วไป เช่น การสังเกต การตรวจงานหรือผลงาน การทดสอบความรู้ การตรวจสอบการปฏิบัติและการแสดงออก อย่างไรก็ตาม มีการนำเสนอแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยพิจารณาจากเป้าประสงค์ของการประเมินที่เฉพาะเจาะจงในรายละเอียด เพื่อข้อมูลที่ได้จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ดังนี้

1. การให้ตอบแบบทดสอบ ทั้งในลักษณะที่เป็นแบบเลือกคำตอบ ได้แก่ ข้อสอบแบบเลือกตอบ ถูก-ผิด และข้อสอบชนิดให้ผู้สอนสร้างคำตอบ ได้แก่ เติมข้อความในช่องว่าง คำตอบสั้นเป็นประโยค เป็นข้อความ เป็นแผนภูมิ

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีนี้เหมาะกับการวัดความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการ ซึ่งข้อดีที่ใช้เวลาในการดำเนินการน้อย ง่าย และสะดวกต่อการนำไปใช้ ให้ผลการประเมินที่ตรงไปตรงมา เนื่องจากมีเกณฑ์การประเมินชัดเจน แต่ไม่เหมาะกับการนำไปใช้กับผลการเรียนรู้ที่เป็น เจตคติ ค่านิยม

2. การดูจากผลงาน เช่น เรียงความ รายงานวิจัย บันทึกประจำวัน รายงาน การทดลอง บทละคร บทร้อยกรอง แฟ้มผลงาน เป็นต้น ผลงานจะเป็นสิ่งแสดงให้เห็นการนำความรู้และทักษะไปใช้ในการปฏิบัติงานของผู้เรียน จุดเด่นของการประเมินโดยดูจากผลงานนี้คือ จะแสดงให้เห็นสิ่งที่นักเรียนสามารถทำได้ มีการกำหนดเกณฑ์การประเมิน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาตนเองของผู้เรียน เพื่อนักเรียนสามารถใช้เกณฑ์ในการประเมิน ผลงานของผู้เรียนได้เช่นกัน จุดอ่อนของการประเมินจากผลงาน คือ ต้องมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินร่วมกัน ต้องใช้เวลาในการประเมินมาก รวมทั้งตัวแปรภายนอกอาจเข้ามามีอิทธิพลต่อการประเมินได้ง่าย

3. ดูการปฏิบัติ โดยผู้สอนสามารถสังเกตการนำทักษะและความรู้ไปใช้โดยตรง ในสถานการณ์ที่ให้ปฏิบัติจริง วิธีการนี้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางในการประเมินการปฏิบัติที่มีระเบียบ ข้อบังคับ เช่น การร้องเพลง ดนตรี พลศึกษา การโต้วาที การกล่าวสุนทรพจน์ ละครเวที การประเมินโดยวิธีนี้จะมีคุณค่ามาก หากผู้เรียนได้นำไปใช้ในการประเมินตนเองเพื่อสร้างแรงจูงใจ ในการปรับปรุงพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ในกระบวนการประเมินจะมีเครื่องมือประกอบการดำเนินการ คือ แบบสำรวจรายการ มาตรฐานประมาณค่า และเกณฑ์การให้ระดับคะแนน (scoring rubric)

4. ดูกระบวนการ วิธีการนี้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ กระบวนการคิด ของผู้เรียนมากกว่าที่จะดูผลงาน หรือการปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้กระบวนการคิดที่ผู้เรียนใช้วิธีการที่ พบว่าครูผู้สอนใช้อยู่เป็นประจำในกระบวนการเรียนการสอน คือให้นักเรียนคิดตั้งๆ การตั้งคำถาม ให้นักเรียนตอบ โดยครูจะเป็นผู้สังเกตวิธีการคิดของผู้เรียน วิธีการเช่นนี้เป็นกระบวนการที่จะให้ ข้อมูลเพื่อการวินิจฉัย และเป็นข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเหมาะกับการประเมินพัฒนาการด้านคุณธรรม จริยธรรม และลักษณะนิสัย

จากการประเมินที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สามารถนำมาพิจารณากำหนดแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลทักษะทางภาษาได้โดยการสังเกตผ่านพฤติกรรมกาปฏิบัติต่างๆ ของผู้เรียน สำหรับเรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประเมินผลตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ซึ่งจะประเมินทั้งทักษะ กระบวนการ และเจตคติ โดยใช้วิธีการตรวจผลงานและการทดสอบความรู้

6.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (achievement) เป็นสมรรถภาพทางสมองในด้านต่างๆ ที่นักเรียนได้รับจากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากครู สำหรับความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ชนินทร์ชัย อินทิวราภรณ์ และคนอื่นๆ (2540, หน้า 5) ได้กล่าวถึงความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ว่าเป็นความสำเร็จในด้านความรู้ ทักษะสมรรถภาพด้านต่างๆ ของสมอง หรือมวลประสบการณ์ทั้งปวงของบุคคลที่ได้รับการเรียนการสอนหรือผลงานที่นักเรียนได้จากการประกอบกิจกรรมส่วนหนึ่ง เช่น นักเรียนท่องสูตรเคมีในช่วงเวลาหนึ่ง นักเรียนคนนั้นสามารถจำได้เท่าไรก็ถือว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในสูตรเคมีสูตรนั้นมากเท่านั้น

กูด (Good, 1973, p. 6) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ว่าหมายถึงการเข้าถึงความรู้สึกหรือพัฒนาทักษะทางการเรียน ซึ่งโดยปกติพิจารณาจากคะแนนสอบ การฝึกอบรมหรือคะแนนที่ได้จากงานที่ครูมอบหมายให้ หรือทั้งสองอย่าง

จากที่กล่าวความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาข้างต้นพอสรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง คะแนนทักษะทางภาษาที่ได้จากการวัดความสามารถจากการทำแบบทดสอบ วัดความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่าของนักเรียนที่เกิดขึ้นภายหลังจากจบการจัดการเรียนการสอน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สิ่งที่สำคัญคือการ การทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่เรียน ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติให้มากที่สุด ซึ่งองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้นมีหลายประการดังที่บลูมและคนอื่นๆ (Bloom, et al., 1971) กล่าวไว้ว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสติปัญญาเพียงด้านเดียว แต่จะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด หมายถึง ความสามารถทั้งหลายของนักเรียนซึ่งประกอบด้วยความถนัด และพื้นฐานเดิมของนักเรียน
2. คุณลักษณะด้านจิตพิสัย หมายถึง สภาพการณ์หรือแรงจูงใจที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ ได้แก่ ความสนใจ เจตคติต่อเนื้อหาวิชาที่เรียนในโรงเรียน และระบบการเรียน ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ลักษณะบุคลิกภาพ
3. คุณภาพการสอน ซึ่งได้แก่ การได้รับคำแนะนำ การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การเสริมแรงจากครู การแก้ไขข้อผิดพลาด และรู้ผลว่าตนเองกระทำถูกต้องหรือไม่

สรุปได้ว่า อิทธิพลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับสติปัญญาเพียงด้านเดียว แต่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ คุณลักษณะด้านจิตพิสัย และขึ้นอยู่กับคุณภาพของการสอน ซึ่งนับว่าเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์

7. แผนการจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 98-101) กล่าวถึงแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หมายถึง การออกแบบแผนการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ก่อนที่จัดเป็นแผนการเรียนรู้ย่อยๆ ซึ่งการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จะต้องออกแบบการสอนในหน่วยการเรียนรู้นั้น โดยต้องวิเคราะห์ว่า ในหน่วยการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับผลการเรียนรู้ใดบ้าง มีหัวข้อย่อยในการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างไร มีจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางดำเนินการสอนแต่ละหน่วย

7.1 ขั้นตอนในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

1. ศึกษาหน่วยการเรียนรู้ที่จะจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
2. จัดทำแผนภาพความคิด (planning web) ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
3. ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ แสดงถึง ชื่อแผน ชั้นเวลา จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ กระบวนการวัดและประเมินผล

4. นำไปจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายแผน

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ รูปแบบของแผนอาจแตกต่างกันออกไป แต่องค์ประกอบที่สำคัญบางประการที่ควรคำนึงและทำความเข้าใจ เพื่อวิเคราะห์และจัดทำให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เช่น

เนื้อหาสาระ เนื้อหาสาระต้องสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และอยู่ในกรอบของหลักสูตรที่วิเคราะห์ไว้

จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นขอบเขตของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ และมุ่งให้บังเกิดผลในแต่ละรายการ จุดประสงค์การเรียนรู้จึงควรแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายของการเรียนรู้ที่เป็นภาระงาน รวมทั้งพฤติกรรมที่ผู้เรียนพึงแสดงออกในระดับต่างๆ จุดประสงค์การเรียนรู้จึงต้องสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่กำหนดไว้ ซึ่งจะครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

กระบวนการเรียนรู้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อันเป็นเส้นทางไปสู่การเกิดพฤติกรรมและภาระงานตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นภาพลำดับกิจกรรมกระบวนการที่ครูผู้สอนจะนำไปขยายรายละเอียดในการปฏิบัติในแผนการเรียนรู้ต่อไป

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ เป็นการกำหนดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง ที่ต้องใช้ในการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งจะสัมพันธ์สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการวัดและประเมินผล แสดงถึงวิธีการ เครื่องมือที่วัด ที่สัมพันธ์กับ จุดประสงค์การเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการจัดการเรียนรู้ อาจยังไม่ต้องนำเสนอ รายละเอียดเกณฑ์การประเมิน

7.2 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

การจัดทำแผนการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นการนำเทคนิคย่อย ในหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งแสดงไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้มาเขียนเป็นแผนสำหรับการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนในระดับชั้นเรียน ซึ่งอาจใช้ระยะเวลาเพียงชั่วโมงหรือมากกว่า หรือน้อยกว่านั้นตามลักษณะของกิจกรรม แต่ควรคำนึงถึงวัยและความสนใจของผู้เรียน

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนโดยสรุปดังนี้

1. เลือกรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมมาใช้
2. กำหนดชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ได้จัดการเรียน การสอนในส่วนนั้น
3. กำหนดคาบ/เวลาเรียน
4. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้จากแผน การจัดการเรียนรู้ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้เป็นปลายทาง และอาจเขียนเป็นจุดประสงค์ เชิงพฤติกรรมย่อยๆ เป็นจุดประสงค์นำทาง อย่างไรก็ตาม ทั้งจุดประสงค์การเรียนรู้จากแผนการ จัดการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้จากแผนการเรียนจะต้องสัมพันธ์กับผลการเรียนรู้ที่ คาดหวังรายปี รายภาคที่วิเคราะห์ไว้
5. นำกระบวนการจัดการเรียนรู้จากแผนการจัดการเรียนรู้ส่วนที่เกี่ยวข้องมา ขยาย และจัดขั้นตอนการเรียนการสอนให้ละเอียด ให้ชัดเจนสำหรับการปฏิบัติ พร้อมจัดหาสื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน
6. กำหนดสิ่งที่จะวัดตามจุดประสงค์ให้ชัดเจน กำหนดวิธีการ เครื่องมือ และ เกณฑ์ พร้อมทั้งจัดสร้าง จัดหาเครื่องมือและเกณฑ์ที่ต้องใช้ประกอบแผนการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ พร้อมทั้งจะนำไปใช้

7.3 แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย

1. สาระสำคัญ เป็นบทสรุปเนื้อหาในเรื่องที่สอนในแผนนั้น ๆ
2. จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ที่สามารถวัดได้ เป็น พฤติกรรมที่คาดหวังของผู้เรียนเมื่อเรียนจบบทเรียนในแผนนั้นๆ
3. สาระการเรียนรู้ เป็นเนื้อหาสาระที่จัดการเรียนการสอนในแต่ละชั่วโมง

4. กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกระบวนการเรียนการสอนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ เริ่มตั้งแต่ กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนหรือเตรียมความพร้อม ทดสอบก่อนเรียน ชั้นสอน ชั้นฝึกปฏิบัติ ทำแบบฝึก ซักถาม สรุปบทเรียน และทดสอบหลังเรียน

5. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนง่าย ชัดเจน เรียนรู้ได้เร็ว ประหยัดเวลา ประกอบด้วย เกม บัตรภาพ ชุดฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ฯ

6. การวัดและประเมินผล เป็นการประเมินความรู้ผู้เรียนที่ได้รับในเนื้อหาใหม่ที่เรียนในชั่วโมงนั้น รวมทั้งประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ว่าบรรลุตามจุดประสงค์ในแผนนั้นหรือไม่

7. กิจกรรมเสนอแนะ

8. บันทึกผลหลังสอน

สรุปได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการวางแผนของครูที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยสาระสำคัญ เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลางที่จะทำให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และสุดท้ายมีการวัดผลและประเมินผลเป็นตัวสิ้นสุดเพื่อบ่งชี้ถึงความสำเร็จว่าบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้หรือไม่

ความคิดสร้างสรรค์

1. ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523, หน้า 4) กล่าวถึงความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึงความสามารถของบุคคลในการแก้ปัญหาอย่างลึกซึ้งซึ่งนอกเหนือจากลำดับขั้นของการคิดปกติเป็นลักษณะภายในของบุคคลในการที่จะคิดหลายแง่หลายมุมผสมผสานกันจนได้ผลผลิตใหม่ที่ถูกต้องสมบูรณ์

ชาญชัย อินทรประวัติ (2528, หน้า 18) กล่าวถึงความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นความสามารถพิเศษที่อยู่ในตัวบุคคล และพฤติกรรมที่เกิดความคิดสร้างสรรค์มีระดับแตกต่างกันตามวัย

วิจิตร วรุตบางกูร (2531, หน้า 31) ได้กล่าวถึงความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

1. เป็นการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการใหม่ๆ จากการทดลอง
2. เป็นความคิดอเนกนัย ซึ่งเป็นความคิดที่กว้างไกลสลับซับซ้อนมีอยู่หลายแง่มุมหลายรูปแบบ ความคิดในลักษณะนี้จะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่หรือแก้ปัญหาหายากๆ ได้สำเร็จ

3. เป็นจินตนาการหรือความคิดฝันซึ่งมีความสำคัญกว่าความรู้และเป็นบ่อเกิดของการแสวงหาความรู้มาพิสูจน์จินตนาการ หรือทำจินตนาการให้เป็นจริง

4. เป็นความรู้สึกที่ไว เข้าใจอะไรเร็ว แม้จะเป็นเรื่องยากและซับซ้อน มีอารมณ์ร่วมกับเรื่องนั้นๆ

อารี รังสินันท์ (2532, หน้า 5) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดในลักษณะนัยหนึ่งนำไปสู่การคิดค้นพบสิ่งแปลกใหม่ด้วยการคิดดัดแปลงปรุงแต่งจากความคิดเดิมผสมผสานให้เกิดให้เกิดสิ่งใหม่ ซึ่งรวมถึงการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่างๆ ตามทฤษฎีหลักการ ได้สำเร็จ เป็นการคิดควบคู่กับความพยายามที่สร้างความคิดฝันหรือจินตนาการ เรียกว่า จินตนาการประยุกต์จึงจะทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

จริย์ สุวัตติ (2534, หน้า 7) กล่าวว่า การสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทั้งการสอนและการเรียนรู้ การคิดสร้างสรรค์มีทั้งการคิด ผจญภัย (กล้าคิด กล้าเผชิญ) การคิดสร้างสรรค์อาจจะออกมาในการค้นพบ (discovery) การสร้างสิ่งประดิษฐ์ (invention) นวัตกรรม (innovation) ความคิดจินตนาการ (imagination) การทดลอง (experimental) และ การสำรวจ (exploration) การคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการเกี่ยวกับความคิดใหม่ๆ ที่ตรงกันข้ามกับความคิดแบบเดิม มีปฏิกิริยาตอบสนอง

แอนเดอร์สัน, และคนอื่นๆ (Anderson, et al. 1970, p. 90) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า เป็นกระบวนการใหม่ๆ ที่ตรงกันข้ามกับความคิดแบบเดิมหรือมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อการคิดสร้างสรรค์ เป็นการกระทำที่เลือกมาจากประสบการณ์ทั้งหมดที่ผ่านมาเพื่อสร้างรูปแบบอย่างใหม่ ความคิดใหม่ หรือผลิตผลใหม่

ความคิดสร้างสรรค์จึงหมายถึงความสามารถพิเศษที่อยู่ในตัวบุคคลที่สามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ไม่ซ้ำกับของเดิมโดยอาศัยจินตนาการและความพยายามไปสู่ความสำเร็จในการสร้างกรอบความคิด ทฤษฎี สิ่งประดิษฐ์ จากความคิดแห่งตน

2. ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

กรมการฝึกหัดครู (2522, หน้า 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม เป็นประโยชน์ต่อสังคม และช่วยสร้างสังคม

สุจรติ เพ็ชรชอบ, และสายใจ อินทรมพรรย์ (2528, หน้า 134) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ว่า การปลูกฝังความคิดสร้างสรรค์ให้แก่นักเรียนเป็นสิ่งที่กระทำยากค่อนข้างยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์แล้วยังมีความซับซ้อนมากแต่เป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องปลูกฝังทักษะนี้ให้แก่นักเรียนเพราะจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

วรรณา เครื่องเนียม (2531, หน้า 23) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ช่วยให้บุคคลสามารถกระทำการต่างๆ ได้ประสบความสำเร็จ รู้จักแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ดูลิต หังเสวก (2543, หน้า 12) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก ช่วยให้ผู้คลั่งรักแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ แก่สังคม เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและการพัฒนาประเทศ

พัชรี มีสุนทร (2543, หน้า 11) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เพราะสังคมมีความเปลี่ยนแปลง และมีความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและวิทยาศาสตร์ต่างๆ อยู่ตลอดเวลา ผลของความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ทำให้เกิดนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ

อนงค์ แสงเงิน (2533, หน้า 8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า การศึกษาเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งจำเป็นในสังคมปัจจุบัน เพราะสังคมมีการเปลี่ยนแปลง และเกิดปัญหาใหม่ขึ้นอยู่ตลอดเวลา ชาวคนไทยจะต้องได้รับการฝึกให้รู้จักการคิดใหม่ๆ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา

เฮอล็อก (Hurlock, 1972, p. 319) เห็นว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นจุดกำเนิดของนวัตกรรมและการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ การฝึกให้ผู้เรียนเกิดและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งจำเป็นมิใช่เพียงแต่ฝึกฝนให้เด็กจดจำสิ่งที่ครูหรือหลักสูตรเห็นว่าจำเป็นเท่านั้น ฉะนั้นความคิดสร้างสรรค์คือสิ่งที่ทำให้เกิดความสนุกสนาน ความสุขความพอใจแก่เด็ก มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กมาก ไม่มีอะไรที่จะทำให้เด็กรู้สึกหุดหู่ได้เท่ากับงานที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ถูกดำเนิน

ความคิดสร้างสรรค์จึงหมายถึง ความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลสามารถแสดงออกมาได้อย่างสลับซับซ้อนเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา ประดิษฐ์คิดค้น ทำให้คนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยผ่านการคิดอย่างเป็นกระบวนการ

3. องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

กิลฟอร์ด (Guilford, 1973, pp. 29-34) อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์ตามโครงสร้างทางสติปัญญาเป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้กว้างไกลหลายทิศทาง หรือเรียกว่าความคิดอ่อนกนัย ซึ่งประกอบด้วย

1. ความคิดริเริ่ม (originality) หมายถึง ลักษณะความคิดแปลกใหม่แตกต่างจากความคิดธรรมดา หรือความคิดต่างๆ ความคิดริเริ่มอาจเกิดจากนำเอาความรู้เดิมมาคิดดัดแปลงและประยุกต์เป็นสิ่งใหม่ขึ้น เช่น การคิดเครื่องบินได้สำเร็จ ก็ได้แนวคิดมาจากการทำเครื่องร้อนเป็นต้น ความคิดริเริ่มจึงเป็นลักษณะความคิดที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกเป็นความคิดที่แปลก แตกต่างจากความคิดเดิม และอาจไม่เคยมีใครนึกหรือคิดมาก่อน ความคิดริเริ่มต้องอาศัยลักษณะความกล้าคิด กล้าลอง เพื่อทดสอบความคิดของตน บ่อยครั้งที่ความคิดริเริ่มต้องอาศัยความคิด จินตนาการ คิดเรื่องและคิดฝันจากจินตนาการ หรือที่เรียกว่าเป็นความคิดจินตนาการการประยุกต์ คือ ไม่คิดเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องคิดสร้างและหาทางทำให้เกิดผลงานด้วย

2. ความคิดคล่องแคล่ว (fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน โดยแบ่งออกเป็น

2.1 ความคิดคล่องแคล่วในด้านถ้อยคำ (word fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำ

2.2 ความคิดคล่องแคล่วในด้านการโยงสัมพันธ์ (association fluency) เป็นความสามารถที่จะค้นหาถ้อยคำที่เหมือนกันหรือคล้ายกันได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ในเวลาที่กำหนด

2.3 ความคิดคล่องแคล่วในด้านการแสดงออก (expressional fluency) เป็นความสามารถในการใช้วลีหรือประโยค กล่าวคือ สามารถจะนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

2.4 ความคล่องแคล่วในด้านการคิด (ideational fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดสิ่งที่ต้องการภายในระยะเวลาที่กำหนด เช่น ให้หาประโยชน์ของก้อนอิฐมาให้ได้มากที่สุด ในเวลาที่กำหนดให้ ซึ่งอาจจะเป็น 5 นาที หรือ 10 นาที

ความคล่องแคล่วในการคิดมีความสำคัญในการแก้ปัญหา เพราะในการแก้ปัญหาจะต้องแสวงหาคำตอบหรือวิธีแก้ไขหลายวิธี และต้องนำวิธีนั้นมาทดลองจนกว่าจะพบวิธีการที่ถูกต้องตามที่ต้องการ

3. ความคิดยืดหยุ่น (flexibility) หมายถึงประเภทหรือแบบความคิดที่แบ่งออกเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (spontaneous flexibility) เป็นความสามารถที่จะพยายามคิดได้หลายทางอย่างอิสระ เช่น คนที่มีความยืดหยุ่นในด้านนี้จะคิดได้ว่าประโยชน์ของก้อนหินมีอะไรบ้างหลายอย่าง ในขณะที่คนไม่มีความคิดสร้างสรรค์จะคิดได้เพียงอย่างเดียวหรือสองอย่างเท่านั้น

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (adaptive flexibility) เป็นความคิดซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา คนที่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดได้ไม่ซ้ำกัน เช่น ในเวลา 5 นาที ท่านลองคิดว่าจะใช้หว่านทำอะไรได้บ้าง คำตอบคือ กระบุง กระจาด ตะกร้า ตะกร้อ กล่องใส่ดินสอ เตียงนอน ตู้ โต๊ะเครื่องแป้ง แก้ว อี๋ ชะลอม กีบเสียบผม ด้ามไม้เทนนิส และอื่นๆ หรือหากนำเอาคำตอบดังกล่าวมาจัดเป็นประเภท จะได้ 5 ประเภท ดังต่อไปนี้

ประเภทที่ 1 เฟอร์นิเจอร์ ได้แก่ เตียงนอน ตู้ โต๊ะเครื่องแป้ง แก้ว อี๋

ประเภทที่ 2 เครื่องใช้ ได้แก่ กระบุง กระจาด ตะกร้า

ประเภทที่ 3 เครื่องกีฬา ได้แก่ ตะกร้อ ด้ามไม้เทนนิส

ประเภทที่ 4 เครื่องประดับ ได้แก่ กีบเสียบผม

ประเภทที่ 5 ที่ใส่เครื่องเขียน ได้แก่ กล่องใส่ดินสอ

แสดงให้เห็นได้ว่าความคิดยืดหยุ่นจะเป็นตัวเสริมให้ความคิดคล่องแคล่วมีความแปลกแตกต่างกันออกไป หลีกเลียงการซ้ำซ้อน หรือเพิ่มคุณภาพความคิดให้มากขึ้น ด้วยการจัดเป็นหมวดหมู่และมีหลักเกณฑ์ยิ่งขึ้น

4. ความคิดละเอียดลออ (elaboration) เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในการสร้างผลงานที่มีความแปลกใหม่เป็นพิเศษให้สำเร็จ แม้ว่าความคิดสร้างสรรค์จะประกอบด้วยลักษณะความคิดหลายลักษณะ เช่น ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น ความคิดคล่องแคล่ว ก็ตาม แต่ลักษณะความละเอียดลออก็อาจขาดหายไป ซึ่งหากขาดความละเอียดลออแล้วก็ไม่อาจทำให้เกิดผลงานหรือผลิตผลการสร้างสรรค์ขึ้นมาได้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จึงไม่เพียงแต่ประกอบด้วยสิ่งแปลกใหม่แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้นแต่ในความแปลกใหม่และพิเศษนั้นต้องตระหนักถึงความสำเร็จอย่างสร้างสรรค์ด้วย ดังนั้น บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ จึงไม่เพียงแต่มีความคิดใหม่เท่านั้นต้องพยายามคิดและประสานความคิดติดตามให้ตลอดหรือให้เกิดความสำเร็จด้วย

4. คุณค่าของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

มุสตี กูฏอินทร์ (2526, หน้า 73) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า

1. มีคุณค่าต่อสังคม คุณค่าของความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อสังคมนั้น ได้แก่ การที่บุคคลได้คิดและสร้างสรรค์สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อประโยชน์และความก้าวหน้าของสังคมหรือหาวิธีการแก้ไขปัญหา จนกระทั่งประสบความสำเร็จและมีประโยชน์ต่อสังคม เช่น ความเจริญทางการแพทย์ การเกษตร การคมนาคม เป็นต้น

2. คุณค่าต่อตนเอง ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์นั้น นับว่ามีคุณค่าต่อบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์เองด้วย เพราะการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นใดขึ้นมาทำให้ผู้ที่สร้างสรรค์พึงพอใจและมีความสุข เช่น การที่เด็กสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเองจะสร้างความพอใจแก่เด็กไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพ การต่อสิ่งของให้เป็นรูปต่างๆ การคิดเกมการเล่นที่แปลกใหม่ เด็กจะเกิดความรู้สึกภูมิใจในความสามารถของตน มั่นใจในตนเอง ซึ่งมีผลไปถึงแบบแผน บุคลิกภาพ และความสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมของเด็ก

เยาเวพา เดชะคุปต์ (2533, หน้า 54-55) ได้กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์มีส่วนช่วยส่งเสริมเด็กด้านต่างๆ ตามความคิดเห็นของความเห็นของเจอร์ซิลด์ ไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมสุนทรียภาพ เด็กรู้จักชื่นชมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งผู้ใหญ่ควรกระทำเป็นตัวอย่างโดยการยอมรับและชื่นชมผลงานของเด็ก การพัฒนาสุนทรียภาพแก่เด็กโดยให้เด็กเห็นว่าทุกอย่างมีความหมายสำหรับเขา ส่งเสริมให้เด็กรู้จักสังเกตสิ่งที่แปลกจากสิ่งธรรมดาสามัญ ให้ฟังสิ่งที่ไม่เคยฟัง และ หัดให้เด็กสนใจสิ่งต่างๆ รอบตัว

2. ผ่อนคลายอารมณ์ การทำงานสร้างสรรค์เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ ลดความกดดัน ความคับข้องใจ และความก้าวร้าวลง

3. สร้างนิสัยในการทำงานที่ดี ขณะที่เด็กทำงาน ครูจะสอนระเบียบและวินัยที่ดีในการทำงานควบคู่ไปด้วย เช่น หัดให้เด็กรู้จักเก็บของให้เป็นที่ ล้างมือเมื่อทำงานเสร็จแล้ว เป็นต้น

4. พัฒนากล้ามเนื้อมือเด็กสามารถพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่จากการเล่นการเคลื่อนไหว การเล่นบล็อก พัฒนากล้ามเนื้อเล็กจากการตัดกระดาษ ประดิษฐ์ภาพวาดภาพด้วยนิ้วมือการตัดภาพตัดต่อ การเล่นเกมกระดานตะปู

5. เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง เด็กจะชอบทำกิจกรรม และใช้วัสดุต่างๆ ซึ่งเป็นโอกาสที่เด็กจะใช้ความคิดริเริ่มและจินตนาการของเขาสร้างสิ่งใหม่ๆ ขึ้น ควรหาวัสดุต่างๆ ไว้ให้เด็กมีโอกาสดำเนินการทดลองของตนเอง เช่น กล้องยาสีฟัน เปลือกไข่ และเศษวัสดุเหลือใช้ เพื่อให้เขาฝึกสมมติเป็นนักก่อสร้างหรือสถาปนิก

5. ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

5.1 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ (The Model AUTA) ของเออต้า

พัซรี มีสคูนซ์ (2543, หน้า 16-17) ได้กล่าวถึงแนวคิดตามทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของเออต้าว่า เป็นทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ที่เดวิส และซัลลิแวน (Devis and Sullivan) คิดขึ้นในปี ค.ศ. 1980 โดยอธิบายว่าความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมพัฒนาขึ้นได้ด้วยกระบวนการส่งเสริมกระบวนการคิดสร้างสรรค์และจัดลำดับขั้นของการพัฒนาที่มี 4 ลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การตระหนักรู้ (awareness) เป็นความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ ขั้นตอนแรกที่จะทำให้บุคคลเพิ่มความสนใจในเรื่องการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคล เช่น การพัฒนาปรัชญา การรู้จักและเข้าใจตนเอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้า และวิธีแก้ปัญหาในปัจจุบันและอนาคต

ขั้นตอนที่ 2 ความเข้าใจ (understanding) ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและแจ่มแจ้ง ในธรรมชาติของการคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การที่บุคคลจะสนใจและให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์ที่เพิ่มขึ้นนั้นก็ต่อเมื่อได้รับความรู้ เนื้อหา สารระ ที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเข้าใจและเห็นความสำคัญยิ่งขึ้น สารระที่ควรจัดให้บุคคลได้เรียนรู้ได้แก่เรื่องต่อไปนี้

1. บุคลิกภาพของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์
2. ลักษณะกระบวนการคิดสร้างสรรค์
3. ความสามารถสร้างสรรค์ด้านต่างๆ
4. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์
5. แบบสอบถาม แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
6. เทคนิควิธีการฝึกคิดสร้างสรรค์
7. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 3 เทคนิควิธี (techniques) เทคนิคและวิธีที่ส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์หมายถึง เทคนิควิธีการ กลยุทธ์ ในการฝึกกระบวนการคิดความคิดสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริม ให้เกิดผลผลิตสร้างสรรค์ซึ่งรวมเทคนิคและวิธีการต่อไปนี้ด้วย คือ

1. การระดมพลังสมอง (brainstorming)
2. การคิดเชิงเทียบเคียง (metaphoric thinking)

3. การฝึกจินตนาการ (imagery training)

ขั้นตอนที่ 4 การตระหนักในความเจริญของสิ่งต่างๆ (actualization) หมายถึง การเพิ่มพูนศักยภาพในการเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง เป็นการพัฒนาบุคคลไปสู่ การรู้จักตน ตรงตามสภาพที่เป็นจริง ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุด กล่าวคือ บุคคลสามารถดึงศักยภาพ และความสามารถของแต่ละบุคคลออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมอย่างเต็มที่ ซึ่ง การรู้จักตนเองตรงตามสภาพที่เป็นจริงจะประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

1. เป็นผู้เปิดรับประสบการณ์ต่างๆ มาปรับเข้ากับตนเองได้ดี
2. สนใจศึกษาเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของมนุษย์
3. มีความคิดริเริ่มในการนำตนเอง และริเริ่มผลิตสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง
4. มีความสามารถในการคิดยืดหยุ่น เพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแนวทาง

ในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมได้

5.2 ทฤษฎีโครงสร้างทางปัญญา (The Structure of Intellect) ของกิลฟอร์ด

อาร์ รังสันท์ (2526, หน้า 24-29) ได้กล่าวถึงแนวคิดของกิลฟอร์ดที่ได้อธิบาย โครงสร้างทางสมองไว้ 3 มิติ ดังต่อไปนี้

มิติที่ 1 เนื้อหา (content) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อในการคิด ซึ่ง แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ภาพ (figural) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมที่จะรับรู้และทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดได้ เช่น ภาพต่างๆ
2. สัญลักษณ์ (symbol) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปของเครื่องหมายต่างๆ เช่น ตัวอักษร โหนดดนตรี ตัวเลข รวมทั้งสัญลักษณ์ต่างๆ
3. ภาษา (semantic) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปถ้อยคำที่มีความหมายต่างๆ สามารถใช้ติดต่อสื่อสารได้ เช่น พ่อ แม่ เพื่อน โกรธ ชอบ ดีใจ เสียใจ แต่บางอย่างไม่อยู่ในรูป ถ้อยคำก็มี เช่น ภาษาใบ้
4. พฤติกรรม (behavioral) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นการแสดงออก กิริยาอาการ การกระทำที่สามารถสังเกตเห็น รวมทั้งทัศนคติ การรับรู้ การคิด เช่น การยิ้ม การหัวเราะ การ แสดงความคิดเห็น

มิติที่ 2 การคิด (operation) หมายถึง มิติที่แสดงลักษณะกระบวนการทำงาน ของสมองในลักษณะต่างๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ

1. การรู้และเข้าใจ (cognition) หมายถึง ความสามารถในการตีความของสมอง เมื่อเห็นสิ่งเร้าแล้วเกิดการรับรู้เข้าใจในสิ่งนั้นและบอกได้ว่าเป็นอะไรได้ทันทีทันใด เช่น เมื่อเห็น ของเล่นรูปร่างกลมๆ ทำด้วยยางผิวเรียบก็บอกได้ว่าเป็นลูกบอล

2. การจำ (memory) หมายถึง ความสามารถในการเก็บสะสมความรู้และข้อมูลต่างๆ ไว้ได้ และสามารถระลึกได้เมื่อต้องการออกมาในรูปแบบได้ตามต้องการ เช่น การจำหมายเลขประจำตัว การท่องสูตรคูณ

3. การคิดแบบอเนกนัย (divergent thinking) เป็นการคิดที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้หลายรูปแบบ หลายแง่มุม หลายทิศทาง คิดหาคำตอบได้โดยไม่จำกัดจำนวนต่อสิ่งเร้าที่กำหนดให้ในเวลาที่ยกจำกัด เช่น ให้ออกสิ่งที่ขึ้นต้นด้วยคำว่าน้ำมาให้มากที่สุด

4. การคิดแบบเอกนัย (convergent thinking) เป็นความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถสรุปข้อมูลที่ดีที่สุดจากข้อมูลที่กำหนดให้ และการสรุปเป็นคำตอบที่จะเน้นเพียงคำตอบเดียว เช่น การเลือกคำตอบในการทำข้อสอบแบบเลือกตอบ

5. การประเมินค่า (evaluation) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่สามารถหาเกณฑ์ที่สมเหตุสมผลเกี่ยวกับความดีงาม ความเหมาะสม จากข้อมูลที่กำหนดให้

มิตินี้ 3 ผลของการคิด (products) เป็นมิตินี้ที่แสดงถึงผลในการตอบสนองสิ่งเร้า ซึ่งเป็นวิธีการคิดตามผลมิตินี้ 2 แบ่งออกเป็น 6 ลักษณะคือ

1. หน่วย (units) หมายถึง ส่วนย่อยๆ ที่ถูกแยกออกมามีคุณสมบัติเฉพาะของตนเองที่แตกต่างไปจากสิ่งอื่นๆ เช่น หมา แมว นก เป็นต้น

2. จำพวก (classes) หมายถึง กลุ่มของสิ่งที่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกัน เช่นหมา ปลา วาฬ คน เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม จึงเป็นพวกเดียวกัน

3. ความสัมพันธ์ (relation) ผลของการเชื่อมโยงความคิดแบบต่างๆ ตั้งแต่ 2 หน่วยเข้าด้วยกัน โดยอาศัยลักษณะบางประการเป็นเกณฑ์ อาจอยู่ในรูปของหน่วยกับหน่วย จำพวกกับจำพวก ระบบกับระบบ เช่น พระกับวัด นกกับรัง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่มีชีวิตกับที่อยู่อาศัย

4. ระบบ (system) หมายถึง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผลที่ได้หลายๆ คู่เข้าด้วยกันอย่างมีระบบ เช่น 2 4 6 8 เป็นระบบเลขคู่

5. การแปลงรูป (transformation) หมายถึง การแปลงรูป ปรับปรุง การให้นิยามใหม่ การตีความหมาย การขยายความ หรือการจัดองค์ประกอบของข้อมูลที่กำหนดให้เสียใหม่เพื่อนำไปใช้ในวัตถุประสงค์อื่น เช่น การแปลงรูปของสสาร

6. การประยุกต์ (implication) หมายถึง ความเข้าใจในการนำข้อมูลไปใช้ขยายความเพื่อการพยากรณ์หรือคาดคะเนข้อความในตรรกวิทยา ประเภท “ถ้า.....แล้ว.....ก็” เป็นพวกการใช้การคาดคะเนโดยอาศัยเหตุและผล

5.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (The Development Intellect) ของเปียเจท์

จากปัญหาและสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาและข้อบกพร่องในเด็กชั้นประถมศึกษา นั้นเปียเจท์ (Piaget) ได้ศึกษาถึงพัฒนาการของเด็ก พบว่า การคิดคือ การกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยปัญญา เช่น ในการสร้างมโนภาพ การสร้างความคิดรวบยอด การใช้ภาษาหรือคำพูด การคิด

และปัญญาคือสิ่งเดียวกันนั่นเอง เปียเจต์ย้ำเสมอว่าการคิดคือความสามารถโดยทั่วไป และเป็นสิ่งเดียวที่ได้แยกออก เป็นความสามารถในการคิดเรื่องนามธรรม เขากล่าวว่า การคิดในเรื่องเกี่ยวกับตัวเอง เกี่ยวกับคำพูด หรือการคิดเรื่องใดๆ ก็ตาม เป็นการคิดทำนองเดียวกันทั้งสิ้น การคิดนี้เกิดขึ้นก่อนที่เด็กจะพูดได้เสียอีก

การคิดหรือปัญญาย่อมมีพัฒนาการเป็นขั้นๆ ไป การคิดจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อเด็กได้มีส่วนร่วมในการกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง กล่าวคือ ความรู้นั้นไม่ใช่เพียงบอกกันด้วยวาจา ก็จะเข้าใจได้ทั้งหมด เด็กต้องนำเอาไปคิดคลุกเคล้ากับความรู้ที่มีอยู่เดิมก็จะเกิดความรู้ใหม่ขึ้นได้ ดังนั้นการกระทำหรือกิจกรรมย่อมเป็นสิ่งที่จำเป็นในการที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้หรือการคิดขึ้น โดยเฉพาะเด็กเล็กๆ

ในกระบวนการคิดนั้นสิ่งที่เรียกว่าสติปัญญา (cognitive) กับสิ่งที่เรียกว่า ความรู้สึก (affective) นั้น เป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก เพราะความรู้สึกนั้นแท้ที่จริงแล้วคือส่วนหนึ่งของความคิดนั่นเอง

ซาโรช บัวตรี (2523, หน้า 38-39) ได้กล่าวถึงแนวคิดของเปียเจต์ ในเรื่องลำดับขั้นของการพัฒนาการด้านความคิดของเด็กตามช่วงอายุไว้ 4 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นความรู้สึกจากประสาทสัมผัสและความเคลื่อนไหว (sensorimotor operation) มีในเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 2 ปี เป็นขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาการด้านการคิดและภาษา ในขั้นต่อไป เด็กจะอยู่ในระยะเรียนรู้ที่มีลักษณะและคุณสมบัติสำคัญของสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว โดยอาศัยการเคลื่อนไหว และการสัมผัสของตนเองเด็กจะแยกแยะเรียนรู้ความหมายจากการรับรู้โดยการสัมผัสของโดยตรง และจากการตอบสนองการกระทำของตนเองในตอนปลายของขั้นนี้เด็กสามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าแม้ว่าสิ่งเร้านั้นจะปรากฏอยู่ด้วย

2. ขั้นเริ่มคิดด้วยญาณ (preoperational intuitive thinking) เกิดขึ้นในระยะ 2-7 ปี เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเดาความสัมพันธ์ของสิ่งที่ตนรับรู้ เด็กเริ่มมีความคิดรวบยอดขั้นต้นเกี่ยวกับเวลา สถานที่ และเหตุผลได้บ้าง เด็กจะเกิดความสามารถในการคิดเลขและใช้ภาษาได้ แต่ยังไม่สามารถเข้าใจความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนซึ่งเกิดจากคุณสมบัติสองประการขึ้นไปปรากฏพร้อมๆ กัน เช่น เรื่องกฎทรงมวลของสสาร น้ำหนักและปริมาตร

3. ขั้นคิดด้วยรูปธรรม (concrete operation) เกิดขึ้นในเด็กอายุ 7-11 ปี เป็นขั้นที่เด็กสามารถสร้างความคิดรวบยอดในสิ่งที่มีความสัมพันธ์ซับซ้อนได้ และเป็นขั้นที่สามารถคิดกลับไปกลับมาได้ เด็กใช้เหตุผลมากขึ้น แต่ยังเป็นความคิดที่อยู่ในขอบเขตของวัตถุซึ่งมองเห็นได้ สัมผัสได้ เด็กยังไม่สามารถสร้างจินตนาการถึงความสัมพันธ์ที่น่าจะเป็นไปได้ระหว่างวัตถุ

4. ขั้นความคิดตามแบบแผนตรรกวิทยา (formal operation) เป็นขั้นสุดท้ายของพัฒนาการด้านการคิด เกิดขึ้นในเด็กอายุ 11-15 ปี นับตั้งแต่อายุ 12 ปีขึ้นไป เด็กเริ่มคิดโดยอาศัยตรรกวิทยา สามารถตั้งสมมติฐานและทดสอบจนได้ความจริงจากประสบการณ์ เด็กอาจเรียนรู้ได้โดยใช้เหตุผลกับปัญหาทุกชนิด

ขั้นตอนทั้ง 4 นี้มิได้เกิดขึ้นได้โดยลำพัง แต่จะพัฒนาในลักษณะสะสม กล่าวคือ พัฒนาการของขั้นต้นๆ ย่อมนำไปสู่พัฒนาการขั้นต่อไปอย่างเกี่ยวข้อยกนอย่างใกล้ชิดและเกิดขึ้นตามลำดับเสมอ นอกจากนี้ ความคิดของเด็กจะเจริญงอกงามได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ การเจริญทางกาย ประสบการณ์ที่ได้รับ การโต้ตอบกับสภาพแวดล้อมทางสังคม และความสมดุล เป็นส่วนใหญ่การปรับเข้าโครงสร้างและการขยายโครงสร้าง เด็กจะไม่สามารถเกิดความรู้สึกได้ เลยถ้า ไม่ได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ดังกล่าว ข้างต้น ผู้วิจัยได้เลือกแนวทางทฤษฎีโครงสร้างทางปัญญาของกิลฟอร์ด ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ ดำเนินการสร้างและพัฒนาชุดฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อใช้สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

การเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียน

1. ความหมายของการเขียน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2546, หน้า 203) ได้ให้ความหมายของคำว่า เขียน ไว้ดังนี้

เขียน : ก. ชิดให้เป็นตัวหนังสือหรือเลข ชิดให้เป็นเส้นหรือรูปต่างๆ วาด แต่งหนังสือ หนังสืออุเทศภาษาไทย (2545, หน้า 193) ได้อ้างถึงการเขียนภาษาไทยว่า เป็นระบบที่ใช้ตัวอักษรแทนเสียง 3 ประเภท คือ สระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ มาประกอบเป็นพยางค์ และคำ ในการเขียนคำให้ถูกต้องจำเป็นต้องศึกษาเรื่องการใช้สระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์

กรรณิการ์ พวงเกษม (2533, หน้า 1) กล่าวว่า การเขียนเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งของการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษา นักเรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนสาระหรือวิชาต่างๆ เพียงใดนั้นจะขึ้นอยู่กับความสามารถในการอ่านจับใจความเรื่องที่อ่าน และสามารถเขียนถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดจากเรื่องที่อ่าน เขียนขยายความจากที่อ่าน เขียนบรรยายจากสิ่งที่ได้อ่าน เขียนประยุกต์โดยใช้ความสำคัญจากสิ่งที่อ่านกับความรู้สึกนึกคิดของตน

วิจิตรา แสงพลสิทธิ (2523, หน้า 2) ได้ให้ความหมายว่า การเขียนเป็นการติดต่อสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์โดยอาศัยอักษรและการใช้ภาษา เป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด และจินตนาการให้ผู้อื่นเข้าใจ

ศิวาพร ฐิตะฐาน (2523, หน้า 4) ได้ให้ความหมายว่า การเขียนคือการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์จากคนคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่งโดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ ถ้าสามารถเขียนให้ตรงกับความคิดของผู้เขียนผู้อ่านก็สามารถเข้าใจจุดมุ่งหมายของเรื่องนั้นๆ ได้

วิทยา ตำรงค์เกียรติศักดิ์ (2531, หน้า 1) กล่าวถึงความหมายของการเขียนว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อชีวิตเพราะเป็นเครื่องมืออันสำคัญที่จะใช้บันทึกหรือถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ โดยใช้ตัวหนังสือและเครื่องหมายต่างๆ เป็นสัญลักษณ์

ฉะนั้นการเขียนจึงหมายถึงการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดจากการรับสารจากการอ่านหรือฟังโดยใช้สัญลักษณ์ทางภาษาประกอบด้วย พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ เป็นคำ พยางค์ ประโยค หรือ ข้อความ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดนั้น

2. ความสำคัญของการเขียน

วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ (2523, หน้า 3) กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการถ่ายทอดทางสติปัญญา และ แสดงภูมิปัญญาของมนุษย์

วิทยา ตำรงค์เกียรติศักดิ์ (2531, หน้า 5) กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนว่าเป็นเครื่องมือในการวัดความเจริญทางความคิด เป็นสื่อที่ดีในการถ่ายทอดเรื่องราวในอดีตปัจจุบันและอนาคต

วรรณิ โสมประยูร (2535, หน้า 6) กล่าวถึงการเขียนว่า มีความสำคัญดังต่อไปนี้

1. เป็นเครื่องมือสื่อสารอย่างหนึ่งของผู้เขียนต้องการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ และประสบการณ์ของตนต่อผู้อ่าน
2. เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้เขียนมีประสบการณ์มาก่อน
3. เป็นการระบายอารมณ์อย่างหนึ่ง ในเรื่องของผู้เขียนมีความประทับใจ หรือมีประสบการณ์
4. เป็นเครื่องมือถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม เช่น ถ่ายทอดจากสมัยหนึ่งไปสู่อีกสมัยหนึ่ง หรือจากชาติหนึ่งไปสู่อีกชาติหนึ่งเป็นต้น
5. เป็นเครื่องมือพัฒนาสติปัญญา เนื่องจากการเรียนรู้ทุกอย่างต้องอาศัยการเขียนเป็นเครื่องมือสำหรับบันทึกสิ่งที่ได้ฟังหรืออ่าน
6. เป็นการสนองความต้องการของมนุษย์ตามจุดประสงค์ที่มนุษย์แต่ละคนปรารถนา เช่น เพื่อต้องการทำให้รู้เรื่องราว ทำให้รัก ทำให้โกรธ สร้างหรือทำลายความสัมพันธ์ของคนในชาติ
7. เป็นการแสดงออกซึ่งภูมิปัญญาของผู้เขียน ทำให้รู้ถึงความสามารถของผู้เขียน
8. เป็นอาชีพอย่างหนึ่งที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ และเพิ่มฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้นได้เป็นอย่างดี
9. เป็นการพัฒนาความสามารถของบุคลิกภาพส่วนบุคคลให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง ในการแสดงความรู้สึกและแนวคิด
10. เป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

3. หลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับการเขียน

กรณีการ์ พวงเกษม (2533, หน้า 30-31) นำเสนอหลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับการเขียนไว้ดังต่อไปนี้ การเขียนจัดอยู่ในจำนวนทักษะของการเขียนภาษาไทย ทักษะในการเขียนมีความสัมพันธ์กับทักษะอื่นอีก 3 ด้าน คือ ฟัง พูด และอ่าน ทักษะการเขียนเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน เมื่อคนเราฟังอะไรแล้วต้องนำมาพูด และหลังจากนำมาพูดก็ต้องมีการจดบันทึกหรืออธิบายให้คนอื่น ๆ ได้เข้าใจในโอกาสต่อไป การจดบันทึกนั้นก็คือการเขียน การเขียนเป็นสิ่งที่ยากบางคนฟังอะไรแล้วเข้าใจได้รวดเร็ว พูดและอ่านก็คล่องแคล่ว แต่เมื่อจะต้องเขียนเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกความเข้าใจให้ผู้อื่นได้รับรู้ก็ไม่สามารถเขียนได้ เขียนไม่ถูก หรืออาจจะเขียนแล้วผู้อื่นอ่านไม่เข้าใจซึ่งเรียกว่าใช้ภาษาสื่อความหมายไม่ชัดเจน

ชำนาญ รอดเหตุภัย (2523, หน้า 3) ได้กล่าวถึงหลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับการเขียนไว้ว่า การเขียนเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่กล่าวว่าการเขียนเป็นศาสตร์ก็เพราะในการเขียนต้องอาศัยหลักการ ทฤษฎี ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้จึงจะสามารถเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชนะ เวชกุล (2524, หน้า 5) ได้กล่าวว่า การเขียนเป็นศิลป์เพราะเป็นเรื่องของความงดงามทางภาษา ทำให้ภาษาเกิดรส ผู้ที่ทำให้ภาษาเกิดรสต้องอาศัยความประณีตและความเจนจัดในการใช้ภาษาอย่างงดงามนั้นให้กระทบความรู้สึกของผู้อื่นได้ ที่เป็นศิลปะที่สูงต้องอาศัยการฝึกฝนมากๆ ผู้ศึกษาจำเป็นต้องใช้ไหวพริบและความพยายามอย่างมากจึงจะเข้าถึงศิลปะชนิดนี้ได้

ในการสอนเขียนระดับประถมศึกษา ครูต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจละเอียดถี่ถ้วน เพื่อจะได้ทราบว่าหลักสูตรกำหนดให้สอนอะไร เมื่อศึกษาแล้วแยกให้ได้ว่าการเขียนสร้างสรรค์ที่จะต้องสอนในระดับชั้นต่างๆ นั้น จะต้องสอนเขียนในด้านใดบ้าง และครูจะต้องศึกษาวิธีเขียนสร้างสรรค์ในลักษณะต่างๆ เพื่อเตรียมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร เพื่อที่เด็กจะได้ประสบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ มีความสามารถในการเขียนตามวัย

4. ความเจริญทางการเขียน

กรณีการ์ พวงเกษม (2533, หน้า 2-3) ให้ความเห็นว่าบุคคลจะมีความสามารถในการเขียนได้ดีเพียงใดต้องศึกษาจากองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1. วุฒิภาวะ ต้องมีสายตาดู มองแล้วสามารถจดจำได้ มีการเคลื่อนไหว สายตาดู รู้จักสังเกตตัวอักษร สระ พยัญชนะ มือกับตาสัมพันธ์กัน การเขียนคลาดเคลื่อนได้เพราะสายตาไม่ปรกติ

2. ความพร้อมด้านต่างๆ สมองเจริญพอที่จะจดจำคำต่างๆ ได้ มีการรับรู้คำต่างๆ และสัมผัสคำต่างๆ มาแล้ว การพูดที่คล่องแคล่วสื่อถึงแนวของความพร้อมที่จะเขียน รวมถึงการเข้าสังคมเก่งมีส่วนช่วยจูงใจให้เด็กพร้อมที่จะเขียนได้ดี และความพร้อมอีกประการคือ สภาวะทางกาย เช่น มีมือและอวัยวะต่างๆ อยู่ในสภาพปรกติ มีความสามารถนั่งได้ในเวลานานพอสมควร สำหรับวันนั้น ๆ

3. พฤติกรรมของเด็กเอง เด็กที่อยู่ตามลำพังแล้วชอบวาดชอบขีดเขียนเคลื่อนไหว อวัยวะไปมาอยู่เสมอ พฤติกรรมเหล่านี้ครูควรฉวยโอกาสสอนการเขียนเนื่องจากเด็กมีความพร้อมที่จะพัฒนาการเขียนอย่างสร้างสรรค์ได้

การเขียนเป็นวิธีการหนึ่ง que เด็กได้แสดงความคิดออกมาให้ผู้อื่นรับรู้ เป็นการพัฒนาทางภาษาอีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญเช่นเดียวกับการพูด การเขียนเป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาความมีเหตุมีผลในเด็ก เป็นการแสดงออกซึ่งสุนทรียะและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเป็นทางที่จะระบายอารมณ์ เป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นในตัวเด็ก ครูจะต้องคอยแนะนำให้เด็กรู้จักเขียนโดยใช้ความคิดโดยการใช้ประสบการณ์ ความพอใจ ตลอดจนการใช้ภาษาในระดับของเด็กเอง

5. ปัญหาและข้อบกพร่องในการเขียนของเด็กประถมศึกษา

5.1 ปัญหาและข้อบกพร่อง

กรณีการ์ พวงเกษม (2533, หน้า 2-3) ได้ศึกษาปัญหาและข้อบกพร่องในการเขียน พบว่าปัญหาและข้อบกพร่องในการเขียนของเด็กซึ่งครูผู้สอนจะได้พบอยู่เสมอๆ ในเด็กระดับประถมศึกษานั้น พบมากใน 4 ลักษณะคือ

ลักษณะที่ 1 เรื่องลายมือ การเขียนตัวอักษร สระ วรรณยุกต์ ไม่เรียบร้อย ไม่ถูกต้องตามลักษณะพยัญชนะ กล่าวคือ

- เขียนตัวเอนหลัง
- เขียนตัวอักษรโยหน้า
- การเขียนกด
- เขียนเบาเกินไป ทำให้บางส่วนของตัวอักษรหายไป
- เขียนเกร็ง
- การเว้นช่องไฟไม่เหมาะสม
- การเว้นวรรคไม่ถูกต้อง
- การเขียนตัวอักษรกลับ เช่น ถ เขียนเป็น ก
- การเขียนผิดลักษณะตัวอักษร เช่น พ เขียนส่วนกลางไม่ถึงส่วนหน้า และ

ท้าย

- การเขียนย่ำหัวตัวอักษร

เมื่อเด็กเขียนลักษณะดังกล่าวผู้อื่นจะอ่านไม่ค่อยออก บางครั้งผู้อื่นไม่ยอมอ่านเลย เพราะอ่านแล้วไม่สื่อความหมาย ไม่รู้ว่าที่เขียนนั้นมีค่าอะไร หมายความว่าอย่างไร

ลักษณะที่ 2 เป็นข้อบกพร่องจากการเขียนสะกดคำผิด ข้อบกพร่องนี้มาจากการอ่านของเด็กไม่ถูกต้อง อ่านหนังสือผิดๆ ถูกๆ คืออ่านออกเสียงเพี้ยน อ่านตกหล่น อ่านไม่เว้นวรรคตอนให้ถูก หรืออ่านเพิ่มเติม (เพิ่มคำบางคำในข้อความที่อ่าน) เด็กที่อ่านในลักษณะดังกล่าวมักเขียนสะกดคำต่างๆ ผิดมาก รูปแบบการเขียนสะกดคำผิดมีดังนี้

- เขียนผิดตัวพยัญชนะ ได้แก่ การเพิ่มและตัดตัวพยัญชนะ การใช้ตัวพยัญชนะผิด เช่น ช แทน ทร การเขียน ร แทน ล และ ล แทน ร ซึ่งเป็นการใช้คำพ้องเสียงรูปผิด
- การตัดและเติมสระ การเขียนสระผิด การเขียนสระเสียงสั้นยาวสลับกัน การเขียนคำประวิสรรชนีย์ไม่ถูกต้อง เขียนสระลดรูปไม่ถูก เขียนสระผสมผิด เช่น สะอาด เป็น สอาด สะดวก เป็น สดวก สบาย เป็น สะบาย
- ใช้วรรณยุกต์ไม่ถูกต้องเช่น โน้ด เป็น โนัด
- ใช้ตัวสะกดผิดที่ เช่น บันดาล เป็น บันดาน หรือ บันดาร์
- ใช้ตัวการันต์ผิดเช่น ศุกร์ เป็น ศุกว่า
- เขียนคำที่มาจากภาษาอื่นผิด เช่น ไอศกรีม เป็นไอศกริม หรือไอติม
- เขียนคำย่อผิด เช่น จดหมาย ซึ่งย่อ จ.ม. เป็น จม.
- เขียนผิดโดยทอนเสียงให้สั้นลงหรือยืดเสียงให้ยาวออก เช่น ไวยากรณ์ เขียนเป็น ไวยากรณ์ หยิบไหย่ง เขียนเป็น หยิบโย่ง
- เขียนคำที่ใช้ ร ล ว ควบล้ำผิด เช่น พลับพลา เขียนเป็น พลับพรา เกรี้ยวกราด เขียนเป็น เกรี้ยวกลาด
- เขียนคำที่ใช้สระ ใ ไ และอัย ผิด เช่นปราศรัย เขียนเป็นปราไส ผู้ใหญ่ เขียนเป็น ผู้ใหญ่
- เขียนคำที่ใช้อักษรนำผิด เช่น สนุกสนาน เขียนเป็น สนุกสะนาน
- ลักษณะที่ 3 เขียนประโยคผิด การเขียนประโยคผิดได้แก่
  - การเขียนประโยคตามภาษาพูด เช่น ฉันชอบทานกล้วยเตี้ยว
  - การเขียนประโยคไม่สมบูรณ์ เช่น คุณพ่อเดินไปแล้วหยิบร่ม
  - เขียนประโยคที่ขาดกริยาสำคัญ เช่น มดแดงกลุ่มหนึ่งบนต้นมะม่วง
  - เขียนประโยคโดยละคำบุพบท ทำให้ประโยคนั้นได้ความหมายไม่ชัดเจน เช่น แดงส่งจดหมายตู้ไปรษณีย์

ลักษณะที่ 4 เป็นข้อบกพร่องจากการเขียนบรรยายหรือเขียนอธิบายไม่ชัดเจนคลุมเครือ ข้อบกพร่องนี้มาจากการอ่านที่ไม่เข้าใจความหมาย คือ อ่านแล้วจับใจความไม่ได้ อ่านแล้วไม่เข้าใจความหมายของข้อความ อ่านแล้วตีความไม่ถูกเพราะข้อความที่เขียนไม่ติดต่อกัน ดังนั้นในการเขียนเด็กเหล่านี้จะเขียนไม่ชัดเจน เขียนดกหล่น เขียนแล้วอ่านไม่รู้เรื่อง เพราะข้อความที่เขียนไม่ติดต่อกัน ในส่วนของเด็กที่มีความสามารถในการเขียนบรรยายได้ชัดเจนมีจินตนาการทางภาษาดี ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีความสามารถในการอ่านสามารถ จับใจความจากการอ่านได้

5.2 สาเหตุของปัญหาและข้อบกพร่องในการเขียน

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2526, หน้า 15) กล่าวถึงปัญหาและข้อบกพร่องในการเขียนของเด็กเกิดจากสาเหตุ 3 ประการคือ

1. ประสบการณ์เดิมของเด็ก คือ เด็กจะมีพื้นฐานทางการเขียนมากหรือน้อยเพียงใดส่วนมากจะมีพื้นฐานด้านการอ่านมาประกอบด้วย หมายถึงเมื่อเด็กได้เรียนการอ่านนั้น ได้มีการฝึกการเขียนควบคู่กันไปกับการอ่านอย่างไร เด็กที่มีการฝึกการเขียนควบคู่กับการอ่าน จะสามารถเขียนได้ชัดเจนและมักมีเหตุมีผล อีกประการหนึ่งคือเด็กที่เรียนอยู่ในระดับชั้นใด เช่น ถ้าเด็กอยู่ในระดับต้นจะมีพื้นฐานการเขียนน้อยกว่าเด็กที่เรียนในระดับชั้นที่สูงกว่า เช่น เด็กเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะมีพื้นฐานการเขียนต่ำกว่าเด็กที่เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในเด็กโดยทั่วไป แต่อาจจะมีเด็กในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บางคนมีพื้นฐานด้านการเขียนสูงกว่าเด็กที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บางคนได้

2. ครูผู้สอน ครูที่ไม่ถนัดหรือมีประสบการณ์ในการสอนการเขียนภาษาไทย ไม่เข้าใจหลักสูตร แม้จะเป็นเพียงลักษณะใดลักษณะหนึ่งก็สร้างปัญหาให้กับเด็กมาก เด็กจะไม่ได้แนวทางที่ถูกต้อง จะเกิดการเบื่อวิชานี้ รวมถึงการขาดการฝึกทักษะที่เหมาะสมซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนวิชานี้ในระดับที่สูงขึ้นรวมทั้งจินตนาการทางภาษาของเด็ก

3. สื่อการสอน สื่อเป็นส่วนที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางภาษา เกิดความชำนาญและจินตนาการ เกิดความกระตือรือร้นอยากรู้อยากเรียน แต่ครูส่วนมากไม่ค่อยใช้สื่อประกอบการสอนหรือใช้น้อยมากรวมถึงการใช้สื่อที่ไม่เหมาะสมหรือตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กทั้งสิ้น สื่อที่ใช้สอนในการเขียนภาษามีหลากหลายชนิดทั้งที่เป็นหนังสือ เอกสาร ตำรา หนังสืออ่านประกอบที่ควรมีไว้ในห้องเรียนและควรมีให้มาก ๆ หลากหลาย สื่อประเภทวัสดุเช่นสี กระดาษ เครื่องเขียนต่างๆ จะสามารถช่วยในการอธิบายของครูและกิจกรรมของเด็ก

การเขียนเชิงสร้างสรรค์

1. ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นทักษะทางภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร นับว่าเป็นทักษะที่ค่อนข้างยาก ได้มีผู้ให้ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ดังต่อไปนี้

ประภาศรี สิงห์อำไพ (2531, หน้า 1) ให้ความหมายว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการแสดงความคิดสร้างสรรค์ด้วยภาษาที่ชัดเจนเหมาะสมถูกต้องตามประเภทของเนื้อหาที่แสดงออกนั้น

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2533, หน้า 2) กล่าวว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการเขียนที่ผู้เขียนสร้างคำและข้อความจากจินตนาการของตนเอง มิได้ลอกเลียนแบบอย่างของผู้อื่น มีอิสระที่จะเลือกรูปแบบของการเขียนโดย ไม่อยู่ในกรอบของลักษณะคำประพันธ์นัก ผลงานเช่นนี้มีความประณีต มีคุณค่าทางความคิดริเริ่มอย่างเด่นชัด การเขียนสร้างสรรค์เป็นการเขียนซึ่งมีลักษณะของการคิดริเริ่มโดยที่ผู้เขียนต้องใช้จินตนาการและประสบการณ์ของตนมาเชื่อมโยงในการเขียน

การเขียนเชิงสร้างสรรค์จึงหมายถึง การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยภาษาที่ชัดเจนอย่างเหมาะสม โดยเป็นการริเริ่มของผู้เขียนเอง โดยไม่ได้ลอกเลียนความคิดจากผู้อื่น

2. องค์ประกอบของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการเขียนที่มีองค์ประกอบมากกว่าการเขียนทั่วไป เนื่องจากเป็นการเขียนที่เกิดจากจินตนาการและความคิดของผู้เขียน กรรณิการ์ พวงเกษม (2533, หน้า 33) กำหนดองค์ประกอบของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

2.1 มีจินตนาการหรือความคิดคำนึง โดยผู้เขียนต้องสร้างจินตนาการโดยการคัดเลือกความคิดต่างๆ เหล่านั้นให้เกิดเป็นภาพในใจของผู้อ่านให้ได้ จะช่วยให้ผู้อ่านได้รับรสและรู้สึกคล้อยตามเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับผู้เขียน

2.2 สำนวนภาษาดี คือผู้เขียนต้องเลือกเฟ้น พลิกละเอียดคำ และรูปประโยคให้สละสลวย

2.3 ให้คุณค่าทางจิตใจและสติปัญญา คือนอกจากให้ความเพลิดเพลินแล้วควรให้ผู้อ่านเกิดคุณธรรมขึ้นในตน มีความรู้สึกนึกคิดเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ก่อให้เกิดความเรื่องปัญญาและประโยชน์ต่อส่วนรวม

การเขียนเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งที่ผู้เขียนต้องเขียนให้ผู้อ่านเข้าใจและมองเห็นภาพตามที่ผู้เขียนต้องการ มีสำนวนภาษาดี สละสลวย อ่านแล้วเพลิดเพลิน สร้างสรรค์จรรโลง ความรู้สึกนึกคิดเกิดคุณธรรมและจริยธรรม เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและสังคม

3. ลักษณะการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ผลทาน ศรีณรงค์ (2528, หน้า 10) ได้กล่าวว่าการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นการแสดงออกทางภาษาที่แสดงถึงความริเริ่มอันมีรากฐานมาจากความคิดเห็นของแต่ละบุคคล ซึ่งความคิดนั้นอาจจะมีใช้ความคิดใหม่แต่เป็นการเสนอในแนวทางใหม่ไม่ซ้ำกับวิธีที่คนอื่นเคยเสนอมาแล้ว เป็นความปรารถนาอย่างแท้จริงของผู้เขียนที่ต้องการแสดงออกเป็นงานเขียนที่แสดงถึงความรู้สึกนึกคิด จินตนาการที่แปลกใหม่ แสดงให้เห็นถึงบุคลิกลักษณะ ความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนอย่างแจ่มชัด

สมพร มั่นตะสูตร (2526, หน้า 8) ให้ความหมายผลงานที่เกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นงานเขียนที่มีเรื่องราวจากความรู้เดิม ความคิดในทรรศนะของผู้เขียนหรือความรู้สึกของผู้เขียนอันเป็นประสบการณ์ต่างๆ ที่สะสมมา
2. เป็นงานเขียนซึ่งเขียนจากจินตนาการ ความนึกคิด โดยไม่คัดลอกดัดแปลงหรือจำเรื่องราวมาจากคนอื่น
3. เป็นงานเขียนที่เขียนตามความสนใจ และความสมัครใจของผู้เขียน

4. เป็นงานเขียนที่เสนอเรื่องราวความคิดเก่าแนวใหม่ เป็นงานเขียนที่มีคุณค่าต่อจิตใจและสติปัญญา

สรุปได้ว่าการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นการแสดงออกทางภาษาที่แปลกใหม่ ตามความคิดเป็นของแต่ละบุคคลที่สร้างผลงานนั้น และผลงานที่ปรากฏจะเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ความรู้สึก จินตนาการของผู้เขียนเอง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการเขียนสร้างสรรค์ ต้องเกิดจากผู้เขียนมีความคิดที่แปลกใหม่ ไม่เลียนแบบใคร ไม่ใช้ภาษาฟุ่มเฟือยและถูกต้องตามหลักภาษาไทย ก่อให้เกิดจินตนาการในเชิงสร้างสรรค์

4. ความมุ่งหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์มีจุดมุ่งหมายเพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนต่อผู้อ่าน วรรณิการ์ พวงเกษม (2533, หน้า 34) กำหนดความมุ่งหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

- 4.1 เพื่อระบายความรู้สึกนึกคิดของตนในทางสร้างสรรค์ และเข้าใจความคิดของผู้อื่น
- 4.2 เพื่อให้เข้าใจ เห็นคุณค่า และชื่นชมศิลปะ วรรณคดี ดนตรี ตลอดจนกิจกรรมทางวัฒนธรรม สามารถเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ ได้
- 4.3 เพื่อให้มีความสามารถในการปรับตัวทางอารมณ์ และสังคม
- 4.4 เพื่อส่งเสริมการสังเกต การสร้างเรื่อง และการเขียนที่ชัดเจน ออกความเห็น และชมเชยในส่วนที่ดีโดยครูเป็นผู้เสนอเรื่องให้นักเรียน
- 4.5 นักเรียนได้รับประสบการณ์จากสิ่งที่ครูนำเสนอ
- 4.6 ประสบการณ์ที่ได้รับจากการอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันจะช่วยพัฒนาทักษะการเขียนได้มากกว่าการให้เขียนแต่เพียงอย่างเดียว

ความมุ่งหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จึงเป็นการสื่อความรู้สึกนึกคิด เข้าใจความคิดของผู้อื่น เข้าใจ เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม สามารถร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมได้ ช่างสังเกตสิ่งที่เห็น แสดงความคิดเห็นติชมสิ่งที่เห็นได้ สามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับมาเขียนอย่างสร้างสรรค์ได้

5. ประโยชน์ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

นักการศึกษาหลายท่านได้กำหนดประโยชน์ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ดังต่อไปนี้

ประชุมพร สุวรรณมาตรา (2523, หน้า 25) สรุปประโยชน์ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

1. เป็นการฝึกทักษะและพัฒนาการใช้ภาษาในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้รู้จักเด็กและผู้เรียนแต่ละคนมากขึ้น นอกจากนี้ยังฝึกฝนให้ใช้ความสังเกต ธรรมชาติ อารมณ์ สิ่งแวดล้อม และความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งต่างๆ สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญญา ความรู้สึกอันดีงาม ความเห็นอกเห็นใจ ความรักเพื่อนมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ

2. ช่วยให้ผู้รู้จักศัพท์มากขึ้น จึงสามารถเลือกใช้ถ้อยคำ สำนวน วลี ที่ก่อให้เกิดความสนุกสนานมีชีวิตชีวาแก่ผู้อ่าน และก่อให้เกิดความสุขเพลิดเพลินในการเขียน ทำให้เด็กรักการเขียน

3. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และทำให้เกิดการยอมรับนับถือในตนเอง ภูมิใจในตนเองและรู้จักยอมรับผู้อื่น

4. ช่วยให้มีความรู้ ความซาบซึ้งในวรรณคดีที่มีคุณค่า จะเป็นประสบการณ์สะสมที่สามารถนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

5. เป็นงานที่สนุกสนานท้าทายสำหรับครู เพราะมีการวางแผนหากลวิธีในการสอน ซึ่งเป็นการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้สอน เป็นงานที่สร้างความสุขและก่อให้เกิดความภูมิใจในการสอน เป็นงานที่สร้างความเชื่อมั่นและคุณค่าให้กับผู้สอนเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ปราโมทย์ ชันติลาภพันธ์ (2530, หน้า 17) ได้กล่าวสรุปถึงประโยชน์ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์จะช่วยให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้พบเห็นด้วยภาษาของตนเอง และเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการทางภาษาเพิ่มขึ้น รวมถึงการการสร้างโอกาสให้นักเรียนที่มีความถนัดทางภาษาได้รับการส่งเสริมยิ่งขึ้น

วันเพ็ญ เนียมสุข (2538, หน้า 25) กล่าวถึงประโยชน์ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ต่อครูและนักเรียนตามแนวคิดของเบอร์น, และแฟคคัลตี (Burne, & Faculty) ว่าประโยชน์ที่มีต่อตัวนักเรียนคือกล้าคิด คิดอย่างรวดเร็ว สามารถแสดงความคิดเห็นความเข้าใจ แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่พบเห็น รู้สึกสะท้อนอารมณ์และสุนทรียภาพ นอกจากนี้ยังมีโอกาสได้ทดลองความสามารถในการเขียน ประโยชน์ที่มีต่อครูคือทำให้ทราบและเข้าใจในความคิดและประสบการณ์ของเด็ก รวมถึงเข้าใจถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน

การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นสิ่งมีประโยชน์ในด้านการจัดการเรียนและการสอนทั้งผู้เรียน และด้านผู้สอน ประชุมพร สุวรรณตรา (2523, หน้า 9) กำหนดความสำคัญการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

1. เป็นการฝึกทักษะและพัฒนาการใช้ภาษาในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ครูรู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนมากขึ้น นอกจากนั้น ยังฝึกให้ใช้ความสังเกตธรรมชาติ อารมณ์ สิ่งแวดล้อม และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่างๆ สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญญา ความรู้สึกอันดีงาม ความเห็นอกเห็นใจ และ ความรักเพื่อนมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ

2. ช่วยให้ผู้รู้จักศัพท์มากขึ้น จึงทำให้สามารถเลือกใช้ถ้อยคำ สำนวน วลีที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน มีชีวิตชีวาแก่ผู้อ่าน และก่อให้เกิดความสุขเพลิดเพลินในการเขียน ทำให้เด็กรักการเขียน

3. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และยังเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เขียนให้เกิดการยอมรับนับถือตนเอง ภูมิใจในตนเองและรู้จักยอมรับผู้อื่น

4. ช่วยให้มีความรู้ความซาบซึ้งในวรรณคดีที่มีคุณค่าซึ่งจะเป็นประสบการณ์ที่มีค่าที่จะนำไปใช้ต่อไป

5. เป็นงานที่สนุกสนานท้าทายสำหรับครู เพราะมีการวางแผนหากลวิธีในการสอน ซึ่งเป็นการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้สอน เป็นงานที่สร้างความสุข และก่อให้เกิดความภูมิใจในการสอน เป็นงานที่สร้างความเชื่อมั่น และคุณค่าให้กับผู้สอนเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

จะเห็นได้ว่าการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีประโยชน์ทั้งตัวผู้เรียนและผู้สอน ทำให้เกิดสิ่งแปลกใหม่ และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและสร้างงานการเขียนจากความคิดเชิงสร้างสรรค์ของตนเองได้

6. การจัดกิจกรรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การจะสร้างให้ผู้เรียนเกิดและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จนสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นการเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้นั้น ครูจำเป็นที่จะต้องมีการจัดกิจกรรมสำหรับการฝึกนักเรียนอย่างเหมาะสม มีนักการศึกษาได้กำหนดแนวทางการฝึกความคิดเชิงสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียน ได้แก่

กรรณิการ์ พลยุทธ (2541, หน้า 28) ได้กล่าวถึง สิ่งเร้าและวิธีการฝึกความคิดเชิงสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียนตามแนวคิดของ สเตอดเชอร์ (Staudcher) ดังต่อไปนี้

1. การใช้ภาพเพื่อให้ออกเรื่องราว ภาพที่ใช้ไม่ควรเป็นภาพที่มีจุดเริ่มต้น และจุดจบหรือจุดสุดท้ายที่ชัดเจน ควรเป็นภาพลักษณะเปิด เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดอย่างอิสระ

2. การตั้งชื่อเรื่องให้เป็นแนวทางให้เกิดจุดเริ่มต้นของความคิด และไม่ควรที่จะมีจุดสรุปในตัวเอง เพื่อให้นักเรียนสามารถจินตนาการต่อไปได้เช่น ชื่อเรื่อง เมื่อพระอาทิตย์ไม่ส่องแสง

3. เล่าเรื่องที่ยังไม่จบ ครูอาจนำเรื่องหรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจมาเล่าให้นักเรียนฟังโดยไม่เล่าตลอดเรื่อง วิธีการดังกล่าวจะเร้าให้นักเรียนเกิดจินตนาการในเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อจากที่ครูเล่า

4. นิทานพื้นเมือง การนำนิทานพื้นเมืองมาเล่าให้นักเรียนฟังเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากที่จะเขียนเรื่องราวจากที่ได้ยิน

5. การใช้วิชาอื่นมาเพื่อส่งเสริมการอ่าน การนำวิชาสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ หรือวิชาอื่นๆ มาให้นักเรียนอ่านเพื่อเก็บใจความไปเขียนบันทึกจะเป็นการส่งเสริมการอ่านและพัฒนาการเขียนย่อความและการเก็บใจความได้เป็นอย่างดี

6. หุ่นตัวละคร การนำหุ่นตัวละครมาให้นักเรียนเขียนบรรยายลักษณะของตัวละครนั้นๆ เป็นการส่งเสริมการเขียนจากความคิดในสิ่งที่มองเห็นได้เป็นอย่างดี

7. การเขียนจากเรื่องที่เล่า ครูจะเล่าเรื่องสั้นๆ ที่ไม่ยาวนัก ไม่สลับซับซ้อน เพื่อให้ นักเรียนที่เริ่มเรียนทักษะการเขียนได้เขียนตามเรื่องที่เล่า เป็นการสร้างความชำนาญในการเขียนเรื่องได้เป็นอย่างดี

8. นำของจริงมาเป็นสื่อในการฝึกการเขียน จะเป็นไปในลักษณะเดียวกับการใช้หุ่นตัวละครแต่จะยังไม่ซับซ้อนเท่า เป็นการฝึกการเขียนจากสิ่งที่มองเห็นในเบื้องต้น

9. การนำของจำลองมาเป็นสื่อ จะมีความซับซ้อนในการฝึกทักษะการเขียนขึ้นอีกระดับหนึ่งจากการดูของจริง เนื่องจากของจำลองจะมีความแตกต่างจากของจริงอยู่บ้างเช่น ขนาด สี ผิวเนื้อ น้ำหนัก เป็นต้น

10. การใช้สัญลักษณ์ อันอาจหมายถึงเครื่องหมายต่างๆ เช่นป้ายจราจร สามารถเร้าให้นักเรียนเขียนนำเสนอความคิดได้อย่างกว้างขวางเช่น ประวัติความเป็นมา คุณประโยชน์ ใช้สอย วิธีการใช้สอย เป็นต้น

11. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเมื่อนักเรียนมีความสามารถในการเขียนบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันแล้วก็จะมีความสามารถในการเขียนบันทึกเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างกระชับ มีเนื้อความครบถ้วน สามารถนำบันทึกดังกล่าวไปใช้ในการศึกษาอ้างอิงได้

12. หนังสือประเภทต่างๆ การนำหนังสือมาเป็นเครื่องมือในการฝึกทักษะการเขียน นั้นจะมีลักษณะเดียวกับการใช้วิชาต่างๆ มาเป็นเครื่องมือในการฝึกการอ่านและการเขียนจากสิ่งที่ได้อ่าน

13. เศษวัสดุ การนำเศษวัสดุมาใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกการเขียนจะมีลักษณะเดียวกับการนำสิ่งของต่างๆ มาใช้ในการฝึก แต่จะมีความซับซ้อนมากขึ้นเมื่อเศษวัสดุมีความแตกต่างจากวัสดุเดิมในลักษณะคล้ายๆ ของจริงกับของจำลอง

7. การประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นงานเขียนที่เกิดจากความคิดเชิงสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคล เป็นการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการ ซึ่งจะปรากฏออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกันคุณค่าของงานการเขียนจึงขึ้นอยู่กับจินตนาการที่ผู้เขียนมีประสบการณ์มากน้อยที่แตกต่างกัน บุคคลที่มีประสบการณ์มากมีความสามารถในการถ่ายทอดหรือสื่อสาร จะสร้างคุณค่าของงานได้มาก ซึ่งในคุณค่าของงานจะมีความเที่ยงตรงทั้งการสื่อและการรับ การประเมินคุณค่าของงานเขียนเชิงสร้างสรรค์จึงควรที่จะมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนและครอบคลุมไปทุก ๆ ด้าน มีเอกสารที่ได้เสนอหลักการประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์ดังต่อไปนี้

กรมวิชาการ (2545, หน้า 40-41) ได้เสนอหลักการประเมินผลและการให้คะแนนงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่อยู่ในรูปแบบ เรียงความ บทความ จดหมาย ย่อความ สุนทรพจน์ โดยแบ่งน้ำหนักคะแนนดังต่อไปนี้

เนื้อเรื่อง	25	%
การใช้ภาษา	25	%
แนวความคิด	30	%

รูปแบบ	10	%
ลายมือ ตัวสะกด กว้างตัว เว้นวรรค ย่อหน้า สะอาด	10	%

การนำเสนอของกรมวิชาการให้ความสำคัญของการคิดไว้ถึงร้อยละสามสิบ เนื้อเรื่องและการใช้ภาษาร้อยละห้าสิบ องค์ประกอบอื่นร้อยละยี่สิบ เป็นการให้ความสำคัญความคิดของผู้นำเสนอผลงานการเขียนเป็นหลัก

กรณีการ์ พลุยุทธ (2541, หน้า 30) ได้สรุปแนวทางการประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

1. เนื้อเรื่อง ควรพิจารณาจาก แนวคิด การจัดระเบียบการคิด การอ้างเหตุผล การขยายความได้แจ่มชัดเป็นหลัก
2. การใช้ภาษา ควรพิจารณาระดับของภาษาที่ใช้ในส่วนของความถูกต้อง กาลเทศะ ลักษณะของเรื่องพิจารณาจาก การใช้คำประโยค การเขียนย่อหน้า การเว้นวรรค การใช้สำนวนโวหาร สุภาพสันติ ต่างๆ
3. รูปแบบ ควรพิจารณาจากแบบแผนการเขียนที่แน่นอนเช่นรูปแบบของการเขียนเรียงความ บทความ ย่อความ จดหมาย เป็นต้น
4. กลไกประกอบการเขียนอื่นๆ เป็นการพิจารณาส่วนประกอบปลีกย่อยอาทิ ตัวสะกด กว้างตัว ลายมือ ความสะอาด เป็นต้น

การประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์ต้องครอบคลุมถึงความสามารถในทุกๆ ด้าน โดยเน้นให้น้ำหนักด้านความคิดเป็นหลัก

การที่ผู้เรียนจะมีความคิดเชิงสร้างสรรค์นั้นครูจะต้องพัฒนาผู้เรียนในทักษะพื้นฐานที่จำเป็นให้เพียงพอเสียก่อน การจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่เหมาะสมจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี ความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนจะต้องอยู่ในลักษณะมีอิสระทางความคิดบนกรอบของความเป็นไปได้และยังไม่มีใครเคยคิดมาก่อน ซึ่งความคิดลักษณะนี้จะเป็นความคิดที่ทรงคุณค่าที่สุด

8. ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์

สุวิตรา เศรษฐสมบัติกุล (2545, หน้า16) ได้กล่าวถึง ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้ การเขียนเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนให้เกิดความสามารถ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้ภาษา โดยแสดงความคิดริเริ่ม ความคิดนอกกรอบ สื่อด้วยการเขียนที่เกิดจากความคิดเชิงสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคล เป็นการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการ

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2545, หน้า 16) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ไว้ว่า เป็นความสามารถในการแสดงออกอย่างอิสระ ถ่ายทอดความคิดไว้อย่างถูกต้องตามความสามารถของแต่ละบุคคล

แอน ไรม์ส์ (Ann Raimés, 1985, pp. 5) กล่าวไว้ว่า ความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์เป็นกระบวนการคิด นำมาถ่ายทอดทางภาษาในการสื่อความหมายได้โดยผ่านกระบวนการเขียน

จากแนวคิดดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า ความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ คือ ความสามารถในการรวบรวมข้อมูลมาลำดับความคิดและเรียบเรียงถ้อยคำ โดยใช้ความรู้ทางด้านกลไกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อถ่ายทอดออกมาเป็นตัวอักษรให้อ่านเข้าใจได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้เขียน

ชุดฝึกหรือแบบฝึก

1. ความหมายของชุดฝึกหรือแบบฝึก

พัชรี มีสุคนธ์ (2543, หน้า 6) ให้ความหมายของคำว่า ชุดฝึก หมายถึง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่จัดทำเป็นระบบ มีการจัดลำดับกิจกรรมไว้เป็นหมวดหมู่ เป็นกิจกรรมที่ฝึกเป็นกลุ่มและรายบุคคล ซึ่งในแต่ละชุดฝึก ประกอบด้วย ชื่อชุดฝึก คำชี้แจง จุดมุ่งหมาย สาระสำคัญ เวลาที่ใช้ สื่อที่ใช้ในการฝึก ขั้นตอนการฝึกขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุปและขั้นประเมินผล

สุจริต เพียรชอบ, และสายใจ อินทรมพรรย (2528, หน้า 52) ให้ความหมายว่า ชุดฝึก คือสิ่งที่ใช้ให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดหรือกระทำบ่อยๆ ซึ่งจะทำให้ผู้ฝึกมีความคล่องและกระทำได้ดี โดยเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความถนัด ความสามารถ และความสนใจ ไม่ยากหรือง่ายจนเกินไป ควรมีหลายแบบ ฝึกจากง่ายไปหายากเพื่อจูงใจให้ผู้เรียนเกิดผลสำเร็จในการฝึก ดึงดูด และช่วยย้่วยให้ติดตามต่อไป

ชุดฝึกจึงหมายถึงชุดสำเร็จรูปที่จัดทำเป็นระบบที่ใช้ฝึกผู้เรียนให้เกิดความคล่องแคล่ว มีขั้นตอนจากง่ายไปหายาก เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลเป้าหมายเพื่อให้เกิดความสำเร็จ และกระทำได้ดี ย้่วยให้มีการติดตาม

บาร์เน็ต (Barnett, 1969, p. 11) กล่าวถึงแบบฝึกไว้ว่า แบบฝึกที่ดีควรมีข้อแนะนำในการใช้ และควรมีคำหรือข้อความให้ฝึกแบบจำกัดและแบบฝึกอย่างเสรี คำสั่งหรือตัวอย่างที่ยกมาเป็นข้อความในแบบฝึกไม่ควรยากเกินไปและยากแก่ความเข้าใจถ้าเป็นแบบฝึกที่ใช้ศึกษาด้วยตนเองแบบฝึกควรมีหลายรูปแบบและให้ความหมายแก่ผู้ฝึก ดังนั้นแบบฝึกคือเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการฝึก มีหลายแบบหลายชนิด ให้นักเรียนใช้ฝึกเพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน มีการจัดทำเป็นระบบ การใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีลักษณะย้่วย ท้าทาย ความรู้ความสามารถ ก่อให้เกิดการแก้ปัญหา และการพัฒนา ในแบบฝึกแต่ละชุดจะประกอบด้วย ชื่อชุดฝึก คำชี้แจง จุดมุ่งหมาย สาระสำคัญ เวลาที่ใช้สื่อ ขั้นตอนการฝึก ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุป และขั้นประเมินผล

สรุปได้ว่าชุดฝึกหรือแบบฝึก หมายถึง ชุดสำเร็จรูปที่จัดทำเป็นระบบที่ใช้ฝึกผู้เรียนให้เกิดความคล่อง มีขั้นตอนจากง่ายไปหายาก เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลเป้าหมายเพื่อให้เกิดความสำเร็จและกระทำได้ดี ย้ำให้ผู้มีการติดตาม ที่จัดสร้างขึ้นเพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดจากการรับสื่อโดยการฟัง หรือการอ่านผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ อย่างเป็นระบบตามความสามารถพิเศษที่มีอยู่ในตัวเองแล้วถ่ายทอดความคตินั้นให้ออกมาในรูปของภาษาที่เป็นคำหรือพยางค์เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจถึงความคิดที่เป็นกระบวนการนั้น

2. ความสำคัญของชุดฝึกหรือแบบฝึก

ชุดฝึกหรือแบบฝึกมีความสำคัญต่อการเรียนวิชาทักษะมาก กรีนี, และเพ็ตตี (Greene, & Petty, 1967, pp. 469 - 472) กล่าวถึงความสำคัญของแบบฝึกไว้ดังต่อไปนี้

1. เป็นส่วนเพิ่มหรือเสริมหนังสือเรียนในการเรียนทักษะ เป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยลดภาระของครูได้มากเพราะแบบฝึกเป็นสิ่งที่จัดทำขึ้นเป็นระบบระเบียบ
2. ช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษา แบบฝึกเป็นเครื่องมือช่วยให้เด็กฝึกทักษะการใช้ภาษาให้ดีขึ้นจะต้องอาศัยการส่งเสริมและความเอาใจใส่ของครูผู้สอนด้วย
3. ช่วยเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กมีความสามารถที่แตกต่างกัน การให้เด็กทำชุดฝึกที่เหมาะสมกับความสามารถของเขา จะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในด้านจิตใจมากขึ้น
4. ชุดฝึกใช้เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากเรียนจบบทนั้นๆ
5. ชุดฝึกช่วยให้ครูมองเห็นจุดเด่นหรือปัญหาต่างๆ ของเด็กได้ชัดเจน ช่วยให้ครูดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นๆ ได้ทันทั่วทั้ง

3. ประโยชน์ของชุดฝึกหรือแบบฝึก

กรีนี และเพ็ตตี (Greene, & Petty) เห็นว่าชุดฝึกมีความสำคัญ มีความจำเป็น มีความเหมาะสมกับการฝึกด้านทักษะเป็นอย่างมาก เพราะมีการกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมกับทักษะที่ต้องการให้เกิดกับผู้ฝึก เนื่องจากชุดฝึกนั้นมีคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการใช้ฝึกทักษะคือ

1. เป็นส่วนเพิ่มหรือเสริมหนังสือเรียนในการเรียนที่เกี่ยวกับการฝึกทักษะ เป็นสื่อการสอนที่ช่วยลดภาระของครูได้มากเพราะชุดฝึกเป็นสิ่งที่จัดทำขึ้นอย่างมีระบบระเบียบ
2. ช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษา ชุดฝึกสามารถช่วยให้นักเรียนฝึกฝนทักษะทางภาษาได้ดีขึ้น แต่จะต้องอาศัยการส่งเสริมและการเอาใจใส่ของครูผู้สอนด้วย
3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากนักเรียนมีความสามารถที่แตกต่างกัน การให้นักเรียนใช้ชุดฝึกที่เหมาะสมกับตัวเขาจะทำให้เกิดความมั่นใจที่จะฝึกฝนได้ดีขึ้น
4. ชุดฝึกที่จะช่วยให้เกิดทักษะที่คงทนถาวร ควรกระทำดังต่อไปนี้
  - 4.1 ฝึกทันทีหลังจากนักเรียนได้เรียนรู้เรื่องนั้นๆ

4.2 ฝึกซ้ำหลายๆ ครั้ง

4.3 ใช้ฝึกเฉพาะเรื่องที่ต้องการฝึก

5. ชุดฝึกเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดผลทางการเรียนหลังจากที่ได้เรียนในบทนั้นๆ

6. ชุดฝึกควรทำอย่างถาวรและคงทน เพื่อให้สามารถใช้เป็นเครื่องมือทบทวนด้วย

ตนเอง

7. ชุดฝึกทำให้ครูมองเห็นจุดเด่นหรือปัญหาของนักเรียนได้อย่างชัดเจน ครูสามารถพัฒนาหรือแก้ไขปัญหานั้นให้นักเรียนได้ตรงกับสภาพความเป็นจริง

8. ชุดฝึกที่อยู่นอกเหนือจากที่แบบเรียนกำหนดจะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนอย่างเต็มที่

9. ชุดฝึกที่จัดทำไว้อย่างเรียบร้อยจะช่วยประหยัดเวลาของครู และนักเรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะต่างๆ มากขึ้น

สรุปได้ว่าชุดฝึกหรือแบบฝึกมีความสำคัญในการเรียนรู้ภาษา เป็นสื่อการสอนที่มีส่วนช่วยให้การเรียนของนักเรียนมีทักษะในการเขียน และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

4. หลักการทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดฝึกและแบบฝึก

ในการสร้างชุดฝึกหรือแบบฝึกจำเป็นต้องใช้หลักจิตวิทยาพัฒนาการ รวมถึงการใช้หลักจิตวิทยาการเรียนรู้เป็นแนวทางในการสร้าง ดังต่อไปนี้

กรรณิการ์ พลยุทธ์, (2541, หน้า 40) ได้กล่าวถึงการใช้หลักจิตวิทยาพัฒนาการการเรียนรู้เป็นแนวทางในการสร้างชุดฝึก ดังต่อไปนี้

1. กฎการเรียนรู้ของชอร์นไคต์เกี่ยวกับกฎแห่งการฝึก (law of exercise) ซึ่งกล่าวว่าสิ่งใดก็ตามที่มีการฝึกหัดหรือกระทำบ่อยๆ ย่อมจะทำให้ผู้ฝึกมีความคล่องและสามารถทำได้ดี (law of use) ในทางตรงกันข้ามสิ่งใดก็ตามที่ไม่ได้รับการฝึกหรือทอดทิ้งไปนานแล้ว ย่อมจะทำไม่ได้ดี (law of disuse) ภาษาไทยวิชาทักษะผู้เรียนจะมีทักษะทางภาษาที่ดีต่อเมื่อมีการฝึกฝนหรือกระทำซ้ำบ่อยๆ จากกฎแห่งการฝึกนี้จะช่วยให้การฝึกความคิดสร้างสรรค์สัมฤทธิ์ผล

2. ความแตกต่างระหว่างบุคคลควรคำนึงถึงว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้ และความสามารถ และความสนใจแตกต่างกัน ฉะนั้นในการสร้างชุดฝึกจึงควรพิจารณาถึงความเหมาะสม คือ ไม่ยากและง่ายจนเกินไปและควรมีหลายๆแบบ

3. การจูงใจผู้เรียนโดยการจัดแบบฝึกง่ายไปยาก เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของนักเรียนที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จในการฝึก และช่วยยั่วยุให้ติดตามต่อไป

4. ใช้แบบฝึกสั้นๆ เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย์ (2528, หน้า 52) ได้ให้แนวคิดทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึกว่าควรประกอบไปด้วย

4.1 กฎแห่งผล แบบฝึกที่สร้างขึ้นจะต้องทำให้นักเรียนสามารถทำได้ และสามารถตรวจคำตอบได้ทันทีหลังจากทำแบบฝึกเสร็จแล้ว

4.2 การฝึกหัด การเรียนรู้เกิดจากการฝึกหัดและความใกล้ชิดจะทำให้จำได้คงทน ดังนั้น จึงควรให้มีการกระทำซ้ำๆ จนเกิดทักษะ

4.3 การเสริมแรงควรให้กำลังใจแก่นักเรียนเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และรู้สึกประสบความสำเร็จในงานที่ทำนักเรียนจะมีแนวโน้มในการที่จะทำงานนั้น ๆ

4.4 แรงจูงใจ ครูจะต้องรู้จักกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการตื่นตัว อยากรู้อยากเรียน แบบฝึกที่สนใจจะเป็นแรงจูงใจที่ทำให้นักเรียนอยากทำ อยากฝึกและเกิดการเรียนรู้

วรรณิ เครื่องเนียม (2531, หน้า 42) เสนอว่า นักจิตวิทยาและนักการศึกษาต่างก็มีความคิดเห็นตรงกันว่า ทฤษฎีสิ่งเร้า ทฤษฎีการตอบสนอง และทฤษฎีแรงจูงใจมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล และสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกนึกคิด เกิดจินตนาการแล้วถ่ายทอดความคิดนั้นออกมาเป็นงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้

จากหลักการทางจิตวิทยาดังกล่าวข้างต้น จะสามารถนำมาเป็นแนวทางในการสร้างชุดฝึกความคิดสร้างสรรค์ที่ดี น่าสนใจและเหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน ทั้งการเรียนการสอนเป็นไปอย่างสนุกสนาน นักเรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียน มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและช่วยให้ประสบการณ์ความสำเร็จในการเรียน

5. หลักการสร้างชุดฝึก

สำหรับหลักการสร้างชุดฝึกนั้น นิดยา กิจโร (2531, หน้า 42) ได้สรุปหลักการสร้างแบบฝึกตามแนวทางของ บัทท์ส (Butts) ไว้ดังนี้

1. ก่อนที่จะสร้างชุดฝึกจะต้องกำหนดโครงร่างไว้คร่าวๆ ก่อนว่าจะเขียนชุดฝึกเกี่ยวกับเรื่องอะไรและมีวัตถุประสงค์อย่างไร

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำ

3. เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

4. แจงวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมออกเป็นกิจกรรมย่อย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของผู้เรียน

5. กำหนดอุปกรณ์ที่จะใช้ในกิจกรรมแต่ละขั้นตอนให้เหมาะสม

6. กำหนดเวลาที่ใช้ในกิจกรรมแต่ละขั้นตอนให้เหมาะสม

7. การประเมินผลจะประเมินผลอย่างไร

วรวัลย์ อินทรรัตน์ (2540, หน้า 39) ได้กำหนดแนวทางการสร้างชุดฝึกไว้ดังนี้

1. ควรสร้างชุดฝึกให้มีหลายๆ รูปแบบ เช่น การให้เติมคำ ให้จับคู่ ต่อเติมตารางอักษรการใช้เกมและเพลงประกอบการเรียนการสอน

2. ควรคำนึงถึงความยากง่ายของคำที่นำมาฝึกและมีการเปลี่ยนรูปแบบของกิจกรรมไม่ให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย

3. การฝึกแม้ว่ามีจุดประสงค์สำคัญเน้นที่การเขียน แต่ก็ไม่ใช่เลยการฝึกทักษะการอ่าน การฟัง และการพูด ทักษะพื้นฐานทางภาษาทั้งสี่ด้านนี้จำเป็นต้องได้รับการฝึกไปพร้อมๆ กัน การใช้ภาษาจึงจะมีประสิทธิภาพ

4. เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างชุดฝึก

กรรณิการ์ พลยทุธ (2541, หน้า 55) กล่าวถึงการสร้างชุดฝึกให้ดีมีประสิทธิภาพว่า ควรคำนึงถึงตัวนักเรียนเป็นสำคัญโดยดูความพร้อม ระดับสติปัญญา ความสามารถ ความเหมาะสมในการใช้ภาษา ตลอดจนเนื้อหาและระยะเวลาในการทำแบบฝึก ซึ่งจะทำให้นักเรียนสนใจที่จะนำเอาแบบฝึกที่ครูสร้างขึ้นนี้มาแก้ไขข้อบกพร่องหรือส่งเสริมทักษะทางภาษาให้ดียิ่งขึ้น

จากหลักการสร้างชุดฝึกดังกล่าว จึงพอสรุปเป็นหลักการ ได้ดังนี้

1. คำนึงถึงหลักจิตวิทยาการศึกษาคือสร้างชุดฝึกให้เหมาะสมกับวัยและระดับสติปัญญาของผู้เรียน

2. ชุดฝึกควรมีหลายๆ รูปแบบ หลากๆ กิจกรรม

3. เนื้อหาที่นำมาใช้ในชุดฝึกต้องไม่ยากจนเกิดความสามารถของเด็ก

4. ชุดฝึกควรเปิดโอกาสให้เด็กใช้สติปัญญา ความคิดเห็นในการตอบคำถามมากกว่าเน้นเรื่องความรู้ความจำเท่านั้น

5. ชุดฝึกควรวางให้ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่ผู้เรียน

6. ชุดฝึกต้องมีความเชื่อมั่น มีความเที่ยงตรง สามารถใช้ฝึกและวัดผลได้ตรงตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

7. ชุดฝึกต้องมีประสิทธิภาพ ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

6. ลักษณะของชุดฝึกที่ดี

มีผู้ให้ความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของชุดฝึกที่ดีมีผู้ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

กรรณิการ์ พลยทุธ (2541, หน้า 42) กล่าวถึงลักษณะของชุดฝึกตามแนวทางของฮาร์เรส (Harress. n. d.) ไว้ว่าการเขียนชุดฝึกต้องแน่ใจในภาษาที่ใช้ให้เหมาะสมกับนักเรียนและสร้างโดยใช้หลักจิตวิทยา ดังนี้

1. ใช้ชุดฝึกหลายๆ ชนิดเพื่อเร้าให้นักเรียนสามารถพิจารณาได้ว่าแต่ละแบบแต่ละข้อต้องการให้ทำอะไร

2. ให้นักเรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเรียนมาตอบในชุดฝึกให้ตรงตามเป้าหมาย

3. ให้นักเรียนตอบสนองต่อสิ่งเร้าด้วยการแสดงความสามารถ และความเข้าใจในชุดฝึก

4. กำหนดรูปแบบวิธีการตอบชุดฝึกให้ชัดเจน

บานเนทท์ (Barnett, 1969, p. 11) กล่าวถึงชุดฝึกที่ดีนั้นควรมีข้อแนะนำในการใช้ และควรมีคำหรือข้อความให้ฝึกอย่างจำกัดหรือฝึกอย่างเสรี ควรมีคำสั่งหรือตัวอย่างที่ยกมาเป็น ข้อความที่ไม่ยากจนเกินกว่าจะเข้าใจเมื่อต้องการจะศึกษาด้วยตนเองและควรมีหลายรูปแบบ

ริเวอร์ (River, 1968, pp. 103 – 104) กล่าวว่าชุดฝึกที่ดีควรมีลักษณะสำคัญ ประกอบด้วย

1. ต้องมีการฝึกนักเรียนมากพอสมควรในเรื่องหนึ่งๆ ก่อนที่จะมีการฝึกเรื่องอื่นๆ ต่อไป และเป็นการสร้างขึ้นเพื่อใช้ประกอบการสอนไม่ใช่เพื่อการทดสอบ
2. แต่ละบทควรรู้เพียงหนึ่งแบบเท่านั้น
3. ฝึกโครงสร้างใหม่กับสิ่งที่เรียนรู้แล้ว
4. ประโยคในชุดฝึกควรเป็นประโยคสั้นๆ ไม่ยาวจนเกินไป
5. ประโยคและคำศัพท์ควรเป็นการใช้ในชีวิตประจำวันที่นักเรียนรู้จักคุ้นเคย
6. เป็นชุดฝึกที่สร้างความคิด
7. ชุดฝึกควรมีหลายๆ แบบ เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย
8. นักเรียนสามารถนำชุดฝึกมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สรุปได้ว่าชุดฝึกที่ดีสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอน ไม่ใช่แบบทดสอบ ควรจัดทำไว้หลายชุดและหลายรูปแบบ ชุดฝึกจะช่วยให้ให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดงานเขียนอย่างสร้างสรรค์ และวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการของครูผู้สอน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องการใช้ชุดฝึกหรือแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ในประเทศ และต่างประเทศ ดังนี้

1. งานวิจัยภายในประเทศ

1.1 งานวิจัยเกี่ยวกับความคิดเชิงสร้างสรรค์

วรวัลย์ อินทรัตน์ (2540, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการฝึกกระตมสมองตามแนวคิดของ วิลเลียมส์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนพิพัฒนา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการฝึกกระตมพลังสมองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุนีย์ ศรีวันพิมพ์ (2533, บทคัดย่อ) ศึกษาผลการฝึกความคิดสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคลในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์มีผลสัมฤทธิ์ด้านการคิดสร้างสรรค์ สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้แผนการสอนปรกตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประสาธ อิศรปรีชา (2532, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการเสริมแรงในกระบวนการฝึกความคิดที่สร้างสรรค์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แบบฝึกความคิดสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการคิดคล่อง ทิศทางการคิด ความคิดริเริ่ม สูงขึ้นในระยะใช้กลวิธีเสริมแรง และยังคงสูงอยู่แม้ว่าจะอยู่ในระยะลดการเสริมแรง คะแนนความคิดทั้ง 3 ด้านของกลุ่มทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทัศนีย์ ศรีหาบุตร (2540, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการฝึกความคิดสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคลในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนเขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่สอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะมีทักษะการคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ไม่ใช้แบบฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นาถนรี พักพ่วน (2540, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาทดลองเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 กลุ่ม โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่สอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะมีทักษะการคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ไม่ใช้แบบฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทองเลิศ บุญเชิด (2541, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนขับสนุน จังหวัดสระบุรี โดยใช้ชุดกิจกรรมที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมความคิดสร้างสรรค์ มีความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้ชุดกิจกรรม

1.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์

กรรณิการ์ พลยุทธ (2541, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นสื่อสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 โรงเรียนวัดลาดปลาเค้า กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่เรียนตามแผนการสอนปรกติ

ดิ่งตรา แผลมสมุทร (2537, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้นวัตกรรมหนังสือพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้อง 2 กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดรุณี สาริการิน (2535, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ภาพการ์ตูนที่มีฉากประกอบและภาพการ์ตูนที่ไม่มีฉากประกอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านด่านซ้าย จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มที่ใช้แบบฝึกจากภาพการ์ตูนมีฉากประกอบมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มที่ใช้แบบฝึกจากภาพการ์ตูนที่ไม่มีฉากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วรวัลย์ อินทรรัตน์ (2540, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการฝึกกระตมสมองเพื่อพัฒนาความคิดนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพิพัฒนา กรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การฝึกกระตมสมองเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้ฝึกกระตมสมองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

2. งานวิจัยต่างประเทศ

อัลบาโน (Albano, 1987, abstract) ทำการทดลองฝึกความคิดสร้างสรรค์ภายใต้สมมติฐานความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วยทักษะทางสมอง 4 ประการ คือ ทักษะด้านจินตนาการ (image) ทักษะด้านอุปมา (analogy) ทักษะด้านโยงความสัมพันธ์ (association) และทักษะการเปลี่ยนรูป (transformation) กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ทหารสังกัดหน่วยสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ ในรัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกา (U.S.Army Communication Electronics Command) จำนวน 66 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

ฟอสเตอร์, และพีนิค (Foster, Penick, 1985, abstract) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ในกลุ่มนักเรียนที่มีความร่วมมือกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 และนักเรียนเกรด 6 จำนวน 61 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา โดยแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มย่อย และกลุ่มที่เรียนเป็นรายบุคคล ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ทำงานในกลุ่มย่อยมีความสามารถทางการคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่เรียนเป็นรายบุคคล

ศศิพันธ์ พัดสมร (2540, หน้า 35) นำเสนอผลงานของ โคห์น (Chon) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการฝึกฝนความคิดสร้างสรรค์อย่างให้ได้ผลสำเร็จ เมื่อปี ค.ศ. 1984 เป็นการวิจัยแบบสังเคราะห์ ใช้กับกลุ่มทดลองที่อายุแตกต่างกัน ใช้วิธีหลายรูปแบบและศึกษาสมรรถนะของความคิดสร้างสรรค์แต่ละประเภท ปรากฏว่าสามารถประเมินค่าของความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นด้วยการนับจำนวนการตอบสนองหรือนับจำนวนความถี่ทางสถิติของการตอบสนองที่เพิ่มขึ้นในแต่ละประเภทที่เป็นความคิดคดลองตัว และความคิดริเริ่มด้วยการใช้วิธีฝึกฝนทางตรงโดยการกระตุ้นและเปลี่ยนแรงจูงใจ ทำให้ช่วยเพิ่มพูนความคิดสร้างสรรค์ที่แสดงออกมาในงานที่มอบหมายระหว่างฝึกความคิดสร้างสรรค์ที่แสดงออกในช่วงที่ทำหน้าที่ประจำด้วย

กัวร์, และแรพพอร์ท (Goor, & Rapaport, 1977, pp. 636-643) ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเกรด 6 และเกรด 7 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 142 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองใช้เวลาวันละ 4 ชั่วโมง ในการเล่นเกมที่สร้างสรรค์ กลุ่มควบคุมเล่นเกมเน้นทนาการธรรมดา โปรแกรมที่ใช้ทดลองประยุกต์จากแนวความคิดของทอแรนท์ เมื่อสิ้นสุดโปรแกรมมีการทดลองซ้ำหลังการวิจัยซ้ำหลังจากวิจัยครั้งแรก 4 เดือน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุม และผลการวิจัยซ้ำผลไม่แตกต่างจากครั้งแรก

ทอเรียน (Torian, 1977, abstract) ศึกษาผลการพัฒนาและการวัดผลกระบวนการสอนของนักเรียนระดับกลางในโรงเรียนมัธยม โดยใช้โปรแกรมการเขียนอย่างสร้างสรรค์ (Creative Writing Program : CWT) ผลการวิจัยพบว่า

1. โปรแกรมการเขียนอย่างสร้างสรรค์ (CWP) สามารถพัฒนาความคิดด้านจินตนาการของนักเรียนกลุ่มทดลองได้
2. นักเรียนกลุ่มทดลองพอใจการแต่งบทหรือกรองในโปรแกรมการเขียนอย่างสร้างสรรค์ (CWP) เป็นอย่างมาก เพราะมีอิสระในการแสดงออกด้านจินตนาการของแต่ละบุคคลเพื่อถ่ายทอดความรู้สึก และเลือกคำในการเขียน
3. บรรยากาศที่เหมาะสมมีความจำเป็นในการสอนการเขียนอย่างสร้างสรรค์
4. ภาษาจะเป็นสื่อช่วยในการถ่ายทอดความคิดด้านจินตนาการอย่างสร้างสรรค์

แบลงเคนชิพ (Blankenship, 1976, abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการฝึกความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนเกรด 1 ในโรงเรียนเมือง ฮันติงตัน รัฐ เวสต์เวอร์จิเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 96 คน โดยใช้กิจกรรม 15 กิจกรรม โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม

จากการศึกษาค้นคว้ารายงานการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้ชุดฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นสื่อ สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดการเขียนอย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนสนุก ชุดฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์สามารถพัฒนาการเขียนภาษาไทยให้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่าการนำชุดฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์มาใช้ในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน มีความเป็นไปได้ที่จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการเขียนภาษาไทยได้ถูกต้องและมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น